

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Doučování v kontextu studia na víceletých gymnáziích

Tutoring in the context of studies at high schools

Michaela Míková

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Machovcová, Ph.D.

Studijní program: Výchova ke zdraví se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: Bakalářské VZ-M 20

Rok odevzdání: 2024

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci na téma Doučování v kontextu studia na víceletých gymnáziích vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce s využitím literatury a internetových zdrojů citovaných v práci. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. dubna 2024

Podpis: _____

Poděkování

Děkuji Mgr. Kateřině Machovcové, Ph.D. za milé vedení, cenné připomínky a konstruktivní poznámky k mé bakalářské práci. Ráda bych poděkovala všem respondentům za ochotu zúčastnit se tohoto výzkumu. Velmi oceňuji jejich připravenost a otevřenost. Dále můj dík patří mé rodině zvláště Mgr. Marcele Míkové a mému příteli za pomoc a velkou psychickou podporu.

ABSTRAKT

NÁZEV: Doučování v kontextu studia na víceletých gymnáziích

Cílem této bakalářské práce je přiblížit situaci doučování na víceletých gymnáziích. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy ohledně doučování, motivace, sebevědomí a stresu ze zkoušek. Pro získání dat jsem provedla výzkum metodou skupinových rozhovorů, který byl určen respondentům z primy – kvarty. Byly uskutečněny celkem 4 skupinové rozhovory, celkem se jednalo o 12 žáků, přinesl cenné informace, týkající se studentů, kteří jsou doučováni a důvodů, proč doučování využívají. V praktické části se věnuji analýze výsledků. Ale co tato studie určitě přinesla upozornění na skutečnost, že doučování nemusí být jen pro studenty méně nadané, může být i pro studenty, kteří se chtějí dozvědět i něco víc a zdokonalit se. I přes svůj omezený rozsah může tato studie sloužit jako výchozí bod pro komplexnější výzkum v této oblasti.

Klíčová slova

Doučování, motivace k doučování, přijímací zkoušky, stres.

ABSTRACT

TITLE: Tutoring in the context of studies at high schools

The aim of this bachelor's thesis is to describe the situation of tutoring at high schools. In the theoretical part, basic concepts regarding tutoring, motivation, self-confidence and stress from exams are defined. To obtain data, I conducted research using the method of group interviews, which was intended for respondents from the first – fourth grade. A total of 4 group interviews were carried out, with a total of 12 pupils, it brought valuable information regarding the students who are tutored and the reasons why they use tutoring. In the practical part, I focus on the analysis of the results. But what this study certainly brought to the attention of the fact that tutoring does not have to be only for less gifted students, it can also be for students who want to learn something more and improve themselves. Despite its limited scope, this study can serve as a starting point for more comprehensive research in this area.

Key words

Tutoring, motivation for tutoring, entrance exams, stress.

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Definice doučování	10
2 Druhy doučování.....	12
2.1 Výhody a nevýhody doučování.....	13
2.2 Problémy při doučování.....	13
3 Metody doučování.....	15
3.1 Konkrétně se můžeme zaměřit na několik metod	15
3.2 Víceletá gymnázia	16
4 Moderní technologie jako pomocník při doučování	18
5 Přijímací zkoušky.....	20
5.1 Příprava na přijímací zkoušky pomocí doučování	20
5.2 Jak doučování pomáhá lidem ve škole s poruchami učení	21
6 Motivace	23
6.1 Sebevědomí	24
6.2 Způsoby využití doučování ve škole pro zvýšení sebevědomí studentů	25
7 Stres ve škole	27
7.1 Zvládání stresu ve škole.....	28
7.2 Úzkost ze zkoušek	29
8 Shrnutí	32
PRAKTICKÁ ČÁST.....	33
9 VÝZKUM.....	33
9.1 Popis výběru vzorku respondentů	34
9.2 Vzorek.....	34

9.3	Volba metody sběru dat	35
9.3.1	Tvorba otázek ke skupinovému rozhovoru	35
9.4	Metoda analýzy	36
9.5	Limity a etické zásady výzkumu	36
10	Výsledky výzkumu.....	38
10.1	Souhrn odpovědí na výzkumné otázky.....	38
10.1.1	Zpracování hlavních otázek.....	38
10.1.2	Zpracování vedlejších otázek	39
10.1.3	Zpracování dat ze skupinových rozhovorů	40
10.2	Přehled výsledků	42
10.2.1	Popisná charakteristika doučování	42
10.2.2	Motivace.....	45
10.2.3	Metody využívané při doučování	49
10.2.4	Výsledky doučování.....	51
10.3	Shrnutí výsledků výzkumu	52
10.3.1	Souhrn výsledků a odpovědí	54
11	DISKUSE.....	56
11.1	Důležitost ke vztahu k oboru Výchova ke zdraví	57
	ZÁVĚR	59
12	SEZNAM LITERATURY	60
12.1	Knižní a internetové zdroje	60
13	PŘÍLOHY	64
13.1	Otázky k rozhovorům	64
13.2	Udělení souhlasu	65
13.3	Přepis výzkumu z kvarty.....	66
14	Seznam obrázků	70

15	Seznam tabulek	70
16	Seznam grafů.....	70

ÚVOD

Náplní bakalářské práce bude zabývat se problematikou doučování na víceletém gymnáziu, respektive doučováním v souvislosti s přijímacími zkouškami na víceleté gymnázium. Především se budu zabývat tím, jaká je motivace k doučování, jejich sebevědomí, stres ze školy, který se díky doučování dá snáze zvládat. Problematiku doučování bude nutné prozkoumat a zjistit, jaký dopad má na žáky ve výuce, jak a v jakých částech lze výuku ve škole zlepšit. Z výzkumu zjistíme, zda studentům doučování pomohlo, a jaké zkušenosti z něj získali.

Kvalitativní výzkum bude proveden formou skupinových rozhovorů. Skupinové rozhovory budou probíhat s žáky víceletého gymnázia (prima – kvarta). Testování bude zaměřeno na žáky nižšího stupně víceletého gymnázia, dále žáky, kteří mají zkušenost s doučováním na přijímací zkoušky a žáky, kteří potřebují pomoci se studiem na víceletém gymnáziu.

Doučování na středních školách v České republice je stále běžnější a dotýká se stále většího počtu studentů. V posledních letech se zvýšil počet studentů, kteří si najímají soukromé učitele, aby jim pomohli se studiem a zlepšili jejich studijní výsledky. Tento trend vyvolal zájem o výzkum tohoto jevu, abychom pochopili jeho příčiny, motivace a dopady na studenty.

Cílem této bakalářské práce je hlouběji porozumět tomuto fenoménu a odpovědět na následující otázky:

Jaké jsou motivace studentů k doučování na středních školách?

Jaký vliv má doučování na studijní výsledky studentů?

Jaké jsou strategie a metody používané při doučování na středních školách?

Práce analyzuje relevantní teoretické koncepty a provede empirickou studii. Výsledky studie by měly přispět k lepšímu pochopení tohoto fenoménu a poskytnout užitečné informace pro rodiče, učitele i školy.

Kdo doučování inicioval, zda škola nebo rodina a s jakým záměrem. Kdo jsou poskytovatelé doučování, jestli je placené či dotované, tedy zdarma, jak je doučování hodnoceno a jaký je jeho průběh.

V rámci empirické studie bylo provedeno výzkumné šetření mezi studenty středních škol. Metoda sběru dat byla vybrána pomocí skupinových rozhovorů na připravené otázky. Rozhovory obsahovaly otázky týkající se motivací, strategií a metod doučování a dopadu na akademický výkon. Celkem se zúčastnilo 12 studentů, a díky tomu se získalo 12 úplných výpovědí.

Výsledky výzkumu ukázaly, že pro respondenty v této studii bylo hlavní motivací pro doučování zlepšení studijních výsledků a příprava na přijímací zkoušky k dalšímu vzdělávání. Strategie a metody používané při doučování se liší v závislosti na typu doučování a individuálních potřebách studenta. Vliv doučování na studijní výsledky je pozitivní, ale závisí na kvalitě doučování a individuálních potřebách studenta.

Jedním z výsledků výzkumu pro pedagogickou praxi bude motivace školy a pedagogů k doučování na přijímací zkoušky na gymnázium a následně, zda v doučování pokračovat i po přijetí na tento typ školy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Definice doučování

Podle Průchy (1998) je doučování definováno jako forma výuky zaměřené na asistenci žákům s učitelnými obtížemi. Často je používáno žáky, kteří zaostávají ve studijních výsledcích během školních docházek nebo nedokáží držet krok s vyučovacími tempem.

Doučování je metoda vzdělávání, která se zaměřuje na individuální vzdělávání a je vhodná pro studenty všech věkových skupin. V posledních letech se stává stále populárnější, protože jde o proces, kdy jeden nebo více studentů získává podporu od doučovatele ve formě lekcí, cvičení a diskusí, které jsou zaměřeny na jeden nebo více předmětů. Bývá často oblíbenou volbou pro studenty, kteří mají potíže s učením nebo chtějí zlepšit svůj prospěch ve škole. Doučování je založeno na principu rozvíjení schopností jednotlivce s podporou odborně vzdělaného učitele. Odborný pedagog by měl poskytnout studentovi individuální pozornost, vytvářet plán školení, který bude odpovídat potřebám jednotlivce a zároveň bude pomáhat studentovi při dosahování vyšších osobních cílů.

Mezi typy doučování patří například skupinové, individuální a soukromé. V této kapitole se budu spíše zaměřovat na soukromé doučování, protože se v praktické části vyskytuje nejčastěji. Výuka soukromými doučovatelí může být zejména přínosná pro děti, které mají problémy se školním studiem, která jim může pomoci získat potřebné dovednosti, rozvíjet jejich schopnosti či pomoci se zlepšením prospěchu. Pozitivní stránku soukromého doučování vyzdvihuje Šťastný (2016), který doučování označuje jako investici do lidského kapitálu, která může zlepšit studijní výsledky studenta i očekávání, která jsou na něj během výuky kladena.

Šťastný uvádí kategorizaci soukromého doučování podle Braye (1999; 2003; 2009, cit. dle Šťastný, 2016) definováno následovně: 1) Jedná se o dosažení formy doučování, jejímž cílem je dosažení finančního zisku poskytovatele. 2) Probíhá mimo standardní výuku ve škole, mimo rozvrh, který je určen školou. Probíhá například odpoledne, večer nebo o víkendech, obvykle mimo školní prostory. 3) Obsahově se zaměřuje na učební školní předměty jako je matematika, biologie, chemie, cizí jazyky atd. a odlišuje se od jiných forem doplňkového vzdělávání, jako jsou tělesná výchova nebo hudba; nezahrnuje například výuku náboženství nebo tance.

Další možností doučování jsou neplacené formy doučování, které mají pomoci studentům s jejich vzděláváním. Je to neformálně výhodný způsob, jak pomoci dětem s jejich učením, který je založen na vzájemné důvěře a respektu. Doučování může být založeno na dobrovolném principu, kdy dobrovolníci poskytují svůj čas a služby, aniž by za to požadovali odměnu. Mohou to být studující pedagogové, příbuzní z rodiny, kamarádi a jiní dobrovolníci, nebo se jedná o doučování, které zajišťuje škola. Dopomoc na víceletém gymnáziu je jedna z možností pro studenty, kteří se potřebují zlepšit ve svých oborech a rozšířit si tak své znalosti a vědomosti. Často bývá zajišťováno učiteli, kteří se v oboru dobře orientují a kteří projevují zájem o to, aby studenti dosáhli co nejlepších výsledků. Tito žáci se pak mohou lépe připravit na jednotlivé předměty, které jsou součástí přípravy na vysoké školy a budou je uplatňovat ve svém budoucím povolání. Některá gymnázia tato doučování pojímají jako kroužky, které žáky mají rozvíjet (Collas, 2013, cit. dle Šťastný, 2016, str. 41).

2 Druhy doučování

Doučování se obecně dělí na individuální a skupinové. Individuální doučování je většinou realizováno jedním učitelem na jednoho studenta a pracuje se přímo na problémech, které student má. Studenti, kteří mají potíže s diferencovaným učením, mohou také využít individuální doučování, aby získali více informací. Skupinové doučování se na druhou stranu obvykle uskutečňuje s malou skupinou studentů a může být užitečné pro studenty, kteří se potřebují učit společně. „*Soukromé doučování může nabývat mnoho různých forem a podob, od individuálního sezení soukromého učitele s doučovaným žákem přes doučování v menších skupinkách až po přeplněné velké posluchárny.*“ (Šťastný, 2016, str. 41).

Většina soukromého doučování se zaměřuje na zlepšení studijních výsledků a přípravu na přijímací nebo závěrečné zkoušky. Mezi další účely doučování může patřit posílení sebevědomí nebo poskytování zábavy. Jakákoli úvaha o úspěšnosti soukromých doplňkových lekcí musí zahrnovat cíle této aktivity. Existuje tedy mnoho způsobů, jak může být doučování „efektivní“ (Zhan a kol., 2013).

Rodiče žáků nebo samotní žáci často hledají pomoc s přípravou na přijímací zkoušky individuální doučování během školního roku. Učitelé ze základních škol často poskytují doučování žákům za účelem zvýšení příjmu, stejně jako studenti pedagogických oborů, kteří tím získávají nejen užitečné zkušenosti, ale také přívýdělek (Novotná, 2018).

Online doučování je moderní a efektivní způsob, jak získat potřebné vzdělání a učit se. Online doučování poskytuje možnost se učit odkudkoli a kdykoli. Učitelé mohou používat moderní technologie, jako jsou různé interaktivní nástroje, a to zejména ve vzdělávání na dálku.

To umožňuje studentům, aby se více zapojili do procesu učení a byli méně ve stresu, protože mohou být v pohodlí domova. Online doučování na víceletém gymnáziu přináší výhody pro žáky, kteří jsou schopni pracovat samostatně. Umožňuje jim získat dostatečnou podporu a pomoc při řešení problémů, které se mohou objevit během studia. Vzhledem k tomu, že online doučování je k dispozici přes počítač, žáci mohou pracovat ve svém vlastním tempu, což jim umožňuje získat lepší porozumění učiva (Zhang, Bray, 2020).

2.1 Výhody a nevýhody doučování

Doučování nabízí řadu výhod pro žáka, jako je personalizovaná pozornost, koncentrace na konkrétní témata a pochopení, jak se učit. Doučování je účinným způsobem, jak zvýšit znalosti a schopnosti žáka. Může pomoci žákům zlepšit se ve všech oblastech studia, od matematiky přes jazyky, chemii, biologii i dějepis, a to vše v rámci individuálního přístupu, který je vypracován tak, aby vyhovoval potřebám a schopnostem jednotlivce. Doučování může také podpořit sebevědomí a motivaci žáka. Motivace žáka je klíčovým prvkem při učení. Je důležité poskytnout žákovi podporu, zvýšit jeho sebedůvěru a zároveň mu poskytnout konkrétní cíle, které bude moci naplnit. Důležité je, aby se žák učil za účelem získání schopností, znalostí a dovedností, které se mu budou hodit v budoucnosti. Důležité je také, aby se žák učil s radostí, aby cítil uspokojení z toho, v čem se zlepšil, a aby viděl, jak je jeho úsilí odměněno úspěchem (Bray, 2003).

Jednou z výhod individuálního doučování je možnost adaptace na potřeby konkrétního žáka. Doučovatel má možnost rychle identifikovat jeho silné a slabé stránky. Díky individuálnímu přístupu se žáci cítí pohodlněji při kladení různých otázek. Během doučování je dostatek času na vysvětlení nejasností, což není vždy možné během standardních vyučovacích hodin na školách. Vyučovací metody ve školách ne vždy vyhovují všem žákům a mohou bránit porozumění učiva. Existují obavy, zejména v zemích s rozšířeným soukromým doučováním, že se tento přístup zaměřuje pouze na dosažení výsledků a opomíjí důležité aspekty osobnostního rozvoje. Doučovatelé a žáci se často soustředí pouze na strategie pro úspěšné absolvování zkoušek nebo dosažení co nejlepších výsledků. (Bray, 2003).

Doučování může mít také nevýhody, především z hlediska finančních nákladů, které jsou často vyšší než u tradičního vzdělávání. Pro studenty může být náročné a často jej vnímají jako zátěž, na kterou je třeba se připravit. Stejně tak může být pro rodiče náročné splnit požadavky doučovacího učitele, zejména pokud se jedná o jinou osobu, než je vyučující ve škole. Někdy je obtížné najít dobrého doučovacího učitele, který by studentovi opravdu pomohl s jeho studiem (Zhang, Liu, 2022), (Bray, 2007).

2.2 Problémy při doučování

Doučování může přinášet řadu výzev, jak pro doučujícího, tak pro studenta. Zde je několik běžných problémů vycházejících z Šťastný, Chvál & Walterová, (2021).

Nedostatek motivace: Studenti mohou mít nízkou motivaci k učení, pokud pro ně předmět není zajímavý nebo pokud mají pocit, že mu nerozumí.

Různé úrovně dovedností: Každý student je jedinečný a má svoje vlastní tempo učení. Některým studentům může trvat déle, než pochopí určitá témata nebo dovednosti.

Časový management: Těžké je najít čas na doučování vedle školních povinností, zájmových aktivit a rodinných závazků.

Komunikace: Někdy může být těžké vysvětlit složité prvky tak, aby je student pochopil. Na druhé straně mohou mít studenti obavy vyjadřovat své nejasnosti nebo pochybnosti.

Nedostatek zdrojů: Někdy může být těžké najít vhodné učební materiály nebo pomůcky pro doučování.

Rozptylování: Rozptylování, jako je televize, chytré telefony nebo hlučné prostředí, mohou studentům ztěžovat soustředění během doučování. Aby se tyto problémy překonaly, je důležité nastavit realistické cíle, vytvořit strukturovaný plán, motivující a podporující prostředí, využít různé výukové metody a zdroje. Komunikace mezi doučujícím a studentem by měla být otevřená a pravidelná.

3 Metody doučování

Existuje mnoho metod doučování, které mohou být účinné v závislosti na potřebách a stylu učení studenta. Výukové metody vymezil Maňák (2003). Zde jsou některé z nich.

Jedna na jednoho: Tato metoda zahrnuje individuální sezení mezi vyučujícím a studentem. Toto je nejčastější forma doučování a je účinná, protože se učitel může plně soustředit na potřeby jednotlivého studenta a tyto potřeby poté důkladněji probrat.

Skupinové doučování: Někteří studenti se mohou lépe učit ve skupinách, kde mohou diskutovat a učit se od sebe navzájem. Tento styl doučování také umožňuje studentům, aby se učili spolupracovat a pracovat jako tým.

Online doučování: S rozvojem technologie se stává stále oblíbenějším online doučování. To může zahrnovat video hovory, e-mailové korespondence, nebo online platformy určené k učení.

Doučování prostřednictvím hry: Toto je obzvláště účinné u mladších studentů. Učení skrze hry může pomoci udržet pozornost studentů a zároveň je bavit.

Strukturované doučování: Tato metoda zahrnuje plánované a strukturované sezení, kde je každá lekce zaměřena na určitou tematiku nebo dovednost.

Volné doučování: Naopak volné doučování je méně strukturované a je více o průběžné podpoře a pomoci studentům s jakýmkoli problémy, které se objeví. Každý student je jedinečný, takže je důležité experimentovat s různými metodami a zjistit, co pro něj nejlépe funguje.

3.1 Konkrétně se můžeme zaměřit na několik metod

V procesu výuky hrají klíčovou roli různé interakce. Nejvýznamnější je interakce mezi učitelem a žákem, která ovlivňuje obsah výuky i jejich vzájemnou komunikaci. Důležitým faktorem pro tuto interakci je použití didaktických prostředků. Tyto interakce jsou zásadními prvky v procesu výuky (Vališová, Kasíková, a kol., 2007).

Kooperativní učení: Tato metoda klade důraz na spolupráci mezi žáky, kteří se učí a pracují společně na určitém úkolu či projektu. Žáci si navzájem pomáhají a sdílejí spolu svoje dovednosti.

Skupinová výuka: Při skupinové výuce jsou žáci rozděleni do menších skupin, kde společně pracují na úkolech. Tato metoda podporuje interakci mezi žáky a umožňuje jim sdílet názory a řešit problémy společně.

Individuální doučování: Jedná se o formu doučování, kde je žákovi poskytována individuální pozornost a podpora ze strany učitele nebo doučovatele. Tato metoda umožňuje přizpůsobení výuky konkrétním potřebám žáka.

(Chmelařová, 2009).

3.2 Víceletá gymnázia

Navštěvování gymnázií, což jsou víceletá gymnázia v České republice, nabízí několik výhod. Tyto školy umožňují studentům zahájit všeobecně orientované studium již na úrovni základní školy a poskytují jim tak včasnou příležitost k dalšímu vzdělávání. Jednou z klíčových výhod je potenciál pro lepší akademický rozvoj mezi nadanými studenty, který jim umožňuje dále vynikat. Víceletá gymnázia navíc mohou studentům vytvořit cestu, jak se začlenit mezi vzdělávací elity a získat vyšší úroveň vzdělávání. Toto brzké vystavení náročnějšímu akademickému prostředí může podpořit intelektuální růst a připravit studenty na budoucí akademické aktivity. Navštěvování víceletých gymnázií může navíc nabídnout jedinečnou vzdělávací zkušenost, která může vést k širším možnostem ve vysokoškolském a profesním životě (Matějů a Strakové, 2003a, 2003b).

Je běžné, že studenti víceletých gymnázií vyhledávají soukromé doučování, aby si doplnili vzdělání, zejména v předmětech, kde mohou potřebovat další podporu nebo chtějí dále vynikat. Soukromé doučování může poskytnout individuální pomoc žákům, kteří to potřebují, anebo pomoci studentům dosáhnout jejich akademických cílů, ať už jde o zlepšení známek, prohloubení porozumění probíraného učiva nebo přípravu na zkoušky (Straková, Greger, 2013).

Studenti víceletých gymnázií využívají soukromé doučování k přípravě na přijímací zkoušky a ke zlepšení studijních výsledků. Studenti mohou využívat služby online doučování speciálně přizpůsobené pro přípravu studentů na přijímací zkoušky na gymnázia, včetně víceletých. Tyto doučovací služby se zaměřují na předměty jako matematika a český jazyk a poskytují vzdálenou pomoc prostřednictvím nástrojů, jako jsou tabule a online zdroje. Lze tedy usuzovat, že studenti víceletých gymnázií se věnují soukromému doučování,

aby zlepšili své vzdělávací výsledky a uspěli ve svém studijním oboru (Straková, Greger, 2013).

4 Moderní technologie jako pomocník při doučování

Hlavním záměrem podle Vlády ČR bylo implementovat moderní informační a komunikační technologie do všech typů škol a vytvořit etický kodex pro práci s informacemi. Klíčové body koncepce ve vzdělávání zahrnovaly zvládnuté práce s informacemi pomocí ICT jak u studentů, tak u pedagogů. Začlenění ICT do výuky v osnovách, další školení učitelů v oblasti využívání ICT ve vzdělávacím procesu a propojení škol různých typů s informační infrastrukturou společnosti (Vláda ČR, 2009-2021a).

Moderní technologie hrají klíčovou roli jako pomocníci při doučování a poskytují nové možnosti pro efektivní vzdělávání. Digitální nástroje a aplikace nabízí personalizovanou výuku, interaktivní učební prostředí a rychlý přístup k informacím. Konkrétně se zaměřuje na výhody a využití moderních technologií při doučování:

Personalizovaná výuka: Moderní technologie individuální přístup ke každému žákovi podle jeho potřeb a tempa učení. Adaptivní software a online platformy mohou poskytovat personalizované úkoly a zpětnou vazbu.

Interaktivní učební materiály: Digitální učení, jako interaktivní prezentace videa nebo simulace jsou vhodné pro využití materiálů žáků a usnadňují jim porozumění složitým konceptům.

Online tutoriály a doučování: Internet umožňuje žákům získat přístup k online tutoriálům a doučování, což posiluje jejich schopnosti a znalosti mimo tradiční školní prostředí.

Při zkoumání použití informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání je důležité klást otázky týkající se jejich didaktického využití, psychologických aspektů učení, role, kterou hrají ve společnosti, jejich očekávání, stejně jako o významu změn ve společnosti spojených s jejich implementací (Zounek, 2009).

Moderní technologie hrají klíčovou roli v oblasti vzdělávání a doučování. Díky nim se otevírají nové možnosti a přístupy ke vzdělávání, které umožňují individuální a personalizované učení. Online platformy, mobilní aplikace a interaktivní online nástroje poskytují studentům možnost učit se vlastním tempem a způsobem, který nejlépe odpovídá jejich učebním potřebám. Moderní technologie také umožňují doučovatelům a učitelům využívat různé formy multimediálního obsahu, interaktiv. Portály mohou mít různé formy

s různým obsahem, včetně zvuků, videí, prezentací, přednášek, cvičení, textů, interaktivních aplikací, obrázků a dalších (Neumajer 2010).

5 Přijímací zkoušky

Příprava na přijímací zkoušky na víceletá gymnázia a související opakování učiva jsou částečnými důvody pro individuální doučování. Přejít dětí z pátého ročníku základní školy na víceletá gymnázia se stává v naší společnosti běžnou praxí. Tento krok směřují nejen žáci s výjimečnými schopnostmi, ale i ti s nižšími studijními výsledky, než jsou obvyklé u budoucích studentů. Doučování těchto žáků tak může být vnímáno jako doplněk k pravidelné výuce (Chramostová, 2014).

V primárním vzdělávání Straková a Greger (2013) zjistili, že žáci 5. tříd používají různé strategie k přípravě na přijetí na střední školy. Jeden z aspektů, které lze problematizovat je příprava na přijímací zkoušky. Ta je klíčová pro úspěch při jejich absolvování. Je třeba si uvědomit, že příprava na zkoušky je dlouhodobý proces, který vyžaduje systematický přístup. Učení musí být zaměřeno na získání znalostí, schopností a naučit žáky, jak tyto znalosti aplikovat v konkrétních situacích. Kromě toho je důležité prohloubit si pochopení témat, která jsou v přijímacích zkouškách zahrnuta. Všechny tyto úkoly mohou být probrány a naučeny při soukromém doučování nebo doučováním, které zajišťuje sama škola. Přípravy na přijímací zkoušky ve formě doučování se využívá především v situaci, kdy uchazeč nemá dostatek času nebo zdrojů, aby se mohl důkladně připravit na přijímací zkoušky. Doučování je v mnoha případech velmi účinné, protože umožňuje koncentrovat se na konkrétní témata, a to i těm, kteří nemají čas pro všeobecnou přípravu.

5.1 Příprava na přijímací zkoušky pomocí doučování

Doučování může být skvělým způsobem, jak snáze připravit žáka na přijímací zkoušky. V této kapitole jsou možnosti, kterými lze dosáhnout vyšší efektivity doučování. Pomocí následujících bodů jsem formulovala a připravovala otázky, které jsem poté pokládala respondentům při mém výzkumu.

Najděte správného doučovatele: Je důležité najít doučovatele, který je odborníkem v oblastech, které potřebujete zlepšit. Měli by být také schopni vysvětlit koncepty jasně a srozumitelně.

Stanovte cíle: Společně s doučovatelem si stanovte jasné cíle pro vaše doučování. To vám pomůže zaměřit se na to, co je nejdůležitější, a sledovat svůj pokrok.

Pravidelné sezení: Snažte se mít pravidelné sezení s doučovatelem. To vám pomůže udržet si informace v paměti a budovat na tom, co jste se naučili v předchozích lekcích.

Aktivní účast: Buďte během doučování aktivní. Položte otázky, diskutujte o problémech a snažte se aplikovat to, co jste se naučili.

Doučování podle potřeby: Pokud máte s něčím konkrétním potíže, řekněte to svému doučovateli. Může se zaměřit na tuto oblast a pomoci vám ji lépe pochopit.

Procvičujte: Využijte materiály a zdroje, které vám váš doučovatel poskytne. Čím více budete procvičovat, tím lépe si osvojíte nové informace.

Získejte zpětnou vazbu: Požádejte o zpětnou vazbu od svého doučovatele. To vám pomůže identifikovat oblasti, které je třeba zlepšit.

Učte se vlastním tempem: Jednou z hlavních výhod doučování je, že se můžete učit vlastním tempem. Pokud potřebujete více času na pochopení určitého tématu, můžete si ho vzít.

Připravte se na zkouškové situace: Vyzkoušejte si s doučovatelem zkouškové situace, abyste získali představu o tom, jak bude přijímací zkouška probíhat.

Udržujte pozitivní přístup: Doučování může být náročné, ale snažte se udržet pozitivní přístup. Pamatujte, že cílem je se zlepšit a připravit se na úspěšné složení přijímacích zkoušek.

(Höschlová, 2012).

5.2 Jak doučování pomáhá lidem ve škole s poruchami učení

Během mého výzkumu se objevil jeden z respondentů, který měl poruchu SPU, a to dyslexii. Zde je krátké vysvětlení, jak doučování pomáhá studentům s touto poruchou učení.

V dnešní době roste zájem o doučování studentů se specifickými poruchami učení (SPU) a to z důvodu silného tlaku na efektivní zvládnutí dovedností čtení, psaní a počítání. Perfektní ovládnutí těchto dovedností je klíčové pro úspěšné absolvování povinné školní docházky a má zásadní vliv na úspěch ve studiu na středních a vysokých školách (Vitásková, 2006).

Při nástupu na střední školu se děti se specifickými poruchami učení (SPU) zpočátku potýkají s obtížemi. Je to dáno tím, že na procvičování probrané látky v běžné výuce na tomto typu školy je méně času. Důraz je kladen spíše na schopnost rychle zpracovat

zadané úkoly, zvládnout učivo, bezchybně ho prezentovat. Studenti s SPU se v tomto ohledu mohou často jevit jako méně pilní, pohodlní, nezaujatí nebo líní, ale často musí vynaložit více úsilí než ostatní (Michalová, 2001). Proto doučování hraje klíčovou roli v pomoci lidem ve škole s poruchami učení tím, že poskytuje individuální podporu a specifické metody výuky přizpůsobené jejich potřebám. Díky doučování mohou jednotlivci s poruchami učení získat lepší porozumění učivu, dosažení svých dovedností a sebevědomí, a tím i zlepšit své výsledky ve škole. Tato forma individuální podpory umožňuje studentům s poruchami učení překonávat obtíže a dosahovat úspěchy ve vzdělávání.

6 Motivace

Téma motivace se v mém výzkumu objevilo z důvodu, že studenti motivovaní díky doučování měli větší chuť do učení a tím si zlepšovali své studijní výsledky.

Důležitým prvkem učení je motivace. Pro definici motivace jsem využila odborného vysvětlení z literatury, které uvádí, že motivace je „*souhrn vnitřních a vnějších faktorů, které: 1. vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání; 2. zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem; 3. řídí jeho průběh, způsob dosahování výsledků; 4. ovlivňují též způsob reagování jedince na jeho jednání a prožívání, jeho vztahy k ostatním lidem a ke světu.*“ (Průcha, 2003, s. 127).

Motivace je psychologický proces, který ovlivňuje chování jedince a jeho rozhodování. Jedná se o sílu, která pohání jednotlivci k dosažení určitých cílů nebo plnění potřeb. Motivace může být buď vnitřní (intrinsic) nebo vnější (extrinsic). Vnitřní motivace je spojena s osobními zájmy, hodnotami a potřebami jedince, zatímco vnější motivace je spojena s vnějšími odměnami, tresty nebo očekáváním ocenění (Petřková, 2006, Čáp, 2007).

Motiv je „*označení určitých vnitřních podmínek, které vzbuzují a udržují aktivitu člověka, a které určují, že se chová určitým způsobem.*“ (Homola, 1977, s. 13).

Motivace může být rozdělena na explicitní a implicitní funkce. Obecně se chápe jako proces uspokojování potřeb jedince, který se týká jak fyzického, tak sociálního aspektu jeho života. Toto dělení potřeb je spojeno s aktivací chování směřujícího k dosažení určitého cíle. V případě, že dosažení tohoto cíle není jisté nebo nemožné, může se zaměřit pouze na svou motivaci na náhradní objekt. Tímto způsobem se potlačuje tendence, která je v rozporu s osobními morálními hodnotami jedince, což vede k vzniku implicitní motivace. Lidé často nemusí být vědomi skutečných důvodů svého jednání a mohou zkresleně interpretovat svou motivaci (Nakonečný, 2003).

Motivace k doučování může být poháněna různými faktory, jako je touha po lepších výsledcích ve škole, potřeba porozumění obtížným tématům. Studie ukazují (Nakonečný, 2003), že individuální motivace hraje klíčovou roli v úspěšném doučování a může být posílena prostřednictvím podpurného prostředí a osobního zájmu. Podpora rodičů, učitelů nebo doučovatelů může být hlavní pro udržení motivace a dosažení cílů vzdělávání.

Doučování může být pro mnohé studenty cestou k větší sebedůvěře, lepšímu porozumění učiva a zlepšení svých školních výsledků. Důležitým aspektem motivace k doučování je také individuální cíl a přesvědčení o významu vzdělávání. Kombinace vnitřní motivace a vnější podpory může vytvořit silný impuls k učení a rozvoji. Je důležitým nástrojem pro studenty, kteří chtějí dosáhnout úspěchu ve svém vzdělávání. Motivace k doučování může pocházet z různých zdrojů a může být důležitým faktorem při dosahování cílů ve škole a ve vzdělávání.

6.1 Sebevědomí

Z mého výzkumu pramení, že studenti s lepším sebevědomím mají méně stresu a znatelně lepší výsledky během školního roku.

Definice, která vysvětluje termín sebevědomí, je od Hartla a Hartlové (2009). Sebevědomí, vědomí vlastní hodnoty, vlastností a schopností, doprovázené vírou v úspěch budoucího výkonu.

Doučování může mít významný vliv na naši sebevědomí ve škole. Takto mohou žáci získat osobitou podporu a pomoci si při překonávání obtíží ve vzdělávání, což pomůže jejich sebevědomí, a i s jejich sebejistotou. Díky osobnímu přístupu doučovatele mohou žáci lépe porozumět učivu, zlepšit své výsledky a získat důvěru ve své schopnosti (Hauser, Tsai, & Sewell, 1983).

Doučování může mít významný vliv na sebevědomí žáků ve škole. Kvalitní vedení poskytuje studentům vlastní pozornost a podporu, což může vést k lepšímu porozumění učivu a zlepšení výsledků ve škole. Úspěšné dosahování cílů a zdokonalování dovedností prostřednictvím doučování může zvýšit sebevědomí žáků a posílit jejich pocity kompetence a sebejistoty. Tím pádem může mít pozitivní dopad na jejich celkový vzdělávací výkon.

Zdravé sebevědomí se tvoří a rozvíjí již od raného věku. Rodiče, učitelé a další důležité osoby v životě hrají klíčovou roli při budování zdravého sebevědomí. Je klíčové motivovat děti k dosažení cílů a zároveň je pozitivně posilovat za jejich úspěchy. Například dítě, které trpí nedostatečným uznáním od rodičů a je terčem šikany ve škole, má malou šanci na úspěšný život a může vyvinout nízké sebevědomí. Lidé s nízkým sebevědomím si často stanovují malé cíle kvůli obavám z neúspěchu nebo kvůli přesvědčení, že nejsou schopni dosáhnout úspěchu. Každý touží po uznání, po budování zdravých vztahů a po pocitu přínosu

pro společnost. Zdravé sebevědomí je základem pro životní pohodu. Pro rozvoj zdravého sebevědomí u žáků si musíme ujasnit, co je zdravé sebevědomí. Zdravé sebevědomí je vyrovnaná úroveň sebevědomí, která je základem životní rovnováhy: hodnocení, které dítě dostává od klíčových lidí (Hartl, Hartlová, 2000).

Sebevědomí je psychologický termín označující míru důvěry a víry vlastních schopností a hodnoty. Má klíčový vliv na naše úspěchy ve škole, a i na naši motivaci, vytrvalost a schopnost překonávat překážky ve vzdělávání. Děti s vyšším sebevědomím mají tendenci lépe zvládat stresové situace, více se angažovat ve výuce a lépe se vyrovnávat s neúspěchy.

Klíčové je, aby v průběhu dětství bylo vybudováno zdravé sebevědomí, neboť představuje základ pro duševní pohodu jedince. Vytváření sebevědomí představuje komplexní a postupný proces (Sedláčková, 2009).

Sebevědomí může být posíleno prostřednictvím doučování ve škole díky osobní pozornosti, kterou žák získává od doučovatele. Forma individuálního doučovací péče umožňuje žákovi lépe porozumět učivu, získat důvěru ve své schopnosti a dosahovat lepších výsledků. Osobní podpora a úspěchy ve vzdělávání, které žák díky doučování dosáhne, mohou pozitivně ovlivnit jeho sebevědomí a sebejistotu ve školním prostředí. Díky tomu se žák může cítit více motivován a je sebejistý ve svých schopnostech, což může vést k celkovému zlepšení jeho výkonů a postojů k učení.

6.2 Způsoby využití doučování ve škole pro zvýšení sebevědomí studentů

Faktory ovlivňující vývoj a formování osobnosti jsou obvykle rozdělovány na vnější a vnitřní. Vnitřní faktory zahrnují různé psychické procesy, které jsou ovlivněny jak biologickými podmínkami, tak vlivem výchovy, prostředí a kultury. Tyto faktory jsou vzájemně propojeny a navzájem se ovlivňují. V některých situacích může dojít k přechodu mezi jednotlivými faktory (Čáp, 1996).

Individuální pozornost: Poskytování individuální pozornosti a podpory žáků během doučování umožňuje lépe porozumět učivu a získat důvěru ve vlastní schopnosti.

Pozitivní zpětná vazba: Poskytování pozitivní zpětné vazby a uznání za úspěchy žáků při doučování může pomoci jejich sebevědomí a motivaci k učení.

Personalizovaný přístup: Adaptace doučování na individuální potřeby a učební styly žáků může vést k lepšímu porozumění učiva a zvyšování sebevědomí.

Podpora při překonávání překážek: Pomoc při překonávání obtíží a neúspěchů ve vzdělávání během doučování může žákům pomoci jejich odhodlání a sebevědomí.

Tyto strategie využívání doučování ve škole mohou efektivně podporovat růst sebevědomí studentů a přispívat k jejich úspěchům ve vzdělávání (Šebestová, Dvořáková, 2019).

7 Stres ve škole

Studenti ve škole i během přijímacích zkoušek zažívají stresové okamžiky, které mohou mít vliv na jejich výkonnost. Žáci díky doučování na sobě pocítují méně stresu a uvolněnost. Tyto informace pramení z mého výzkumu (Blahutková, Charvát, 2009).

Strategie zvládnání stresu představují specifické přístupy k řešení stresových situací. Už před čtvrt stoletím byly identifikovány dva typy strategií zvládnání stresu: strategie zaměřené na řešení problému a strategie zaměřené na emocionální vyrovnání (Křivohlavý, 2009).

V posledních letech se stres ve škole stává stále více běžným problémem. Studenti čelí velkému množství výzev a očekávání, která s sebou nesou velké množství stresu. Tyto faktory mohou zahrnovat tlak ze strany rodičů na dosahování dobrých výsledků, strach z neúspěchu, sociální tlak, nedostatek času na relaxaci a odpočinek, problémy v rodině, v osobním životě nebo i porucha učení, která může snižovat studentův výkon a snaha stát se za každou cenu nejlepším (Blahutková, Charvát, 2009).

Stres ve škole vyvolaný zkouškami je obecně přijímán jako běžná součást životního prostředí studentů. Již od raného školního věku se studenti setkávají s tlakem, aby dosáhli dobrých výsledků ve svých studiích a testech. Stres může mít na studenty negativní dopad. To může vést k neúspěchu, strachu a depresi, problémům se spánkem, sníženému výkonu ve škole a mnoha dalším problémům. Studenti mohou zažívat stres z různých zdrojů, včetně zátěže učení, tlaku společnosti a rodiny, domácích problémů, a dokonce i z příliš velkého množství školních a mimoškolních aktivit. Někteří studenti mohou dokonce trpět fyzickými příznaky, jako je například bolest hlavy, únava, podrážděnost, žaludeční potíže, nespavost. Mohou také mít i psychické problémy, jako je například deprese. V poslední době se význam slova stres stal v souvislosti s životním stylem společnosti jedním z využívaných termínů v našem slovníku (Svobodová, 2009).

Pokud se student cítí stresovaný, je důležité, aby o tom mluvil s důvěryhodnou osobou, jako je učitel, školní poradce, rodinný příslušník nebo přítel. Dnes již běžně školy mají svého školního psychologa, který dětem s jejich trápením pomáhá. Některé školy také zřídily pomoc i pro rodinné příslušníky, aby docházelo k lepší a rychlejší pomoci. Je důležité, aby se studenti naučili zvládat stres vhodným způsobem, což může zahrnovat techniky řízení času, relaxační techniky, cvičení a zdravý životní styl (Blahutková, Charvát, 2009).

Prožívání stresu úzce koreluje nejen s emocemi (psychickou složkou), ale také s fyzickým zdravím, kdy stres má negativní dopad na tělesnou kondici. Často dochází k onemocnění, jako jsou poruchy trávicího systému, žaludeční vředy, zvýšený krevní tlak a astma. Subjektivně je stres vnímán jako „*neúčelný, zpravidla nelibě zabarvený pocit duševního napětí až předrážděnosti, je to pocit duševního rozladění, úzkosti, nepohody, zlosti s pocitem ochablosti a únavy.*“ Tyto nepříznivé emoce vždy ovlivní celkové jednání (Nakonečný, 2000).

7.1 Zvládání stresu ve škole

V rámci školního prostředí můžeme identifikovat jev známý jako školní stres. Kyriacou (2005) definuje školní stres jako negativní emocionální reakci spojenou s výukou, která se projevuje například úzkostí, hněvem, frustrací a depresí.

Křivohlavý, autor své knihy, ve svém díle prezentuje základní koncept zvládání stresu podle Lazaruse. Podle něj je výchozí stav označován jako rovnovážná situace, která je ideální, protože i když stresy působí na jedince, dokáže se s nimi vypořádat. Pokud však dojde k vyčerpání schopností, které člověk dokáže unést a zvládnout, dojde k nerovnováze. V této chvíli jedinec reflektuje situaci a snaží se tomu rozumět a přijít na to, co se s ním děje. Lazarus rozlišuje mezi primárním a sekundárním zvažováním. Primární fáze se zaměřuje na význam události a míru ohrožení, zatímco sekundární fáze se týká možností, které jsou k dispozici pouze pro obranu. Tato analýza zahrnuje i sociální podporu a schopnost jedince vyrovnat se s danou situací a vztahy mezi jinými lidmi (Křivohlavý, 1994).

Pracování se stresem ve škole může být pro některé studenty náročné, ale existují různé strategie a techniky, které mohou pomoci.

Plánování a organizace času: Efektivní plánování a organizace času může pomoci snížit stres tím, že poskytne studentovi jasný přehled o tom, co je třeba udělat v jakém časovém rozložení. Tím se snižuje pocit přetížení a chaosu.

Relaxační techniky: Techniky jako hluboké dýchání, meditace, jóga nebo tai chi mohou pomoci uklidnit mysl a snížit úroveň stresu.

Fyzická aktivita: Pravidelné cvičení může pomoci snížit úroveň stresu a zlepšit náladu. Jedná se o pohyb od procházky po intenzivní sportovní aktivity.

Zdravý životní styl: Pravidelný spánek, zdravá strava mohou pomoci snížit stres. Naopak konzumace kofeinu a alkoholu je zcela nevhodná.

Sociální podpora: Mluvení o svých obavách a stresu s přáteli, rodinou nebo psychologem může být velmi uklidňující a poskytne nové perspektivy a řešení.

Odpočinek: Je důležité najít si čas na relaxaci a zábavu. Čtení knihy, sledování filmu, hraní her nebo jakákoli jiná aktivita, která studentovi poskytne chvíle klidu a zpomalení v jeho hektickém studentském životě.

Pozitivní myšlení: Učit se vidět věci z pozitivní perspektivy a udržovat optimistický postoj není příliš lehké. Je třeba se učit nejen pozitivnímu přístupu ke vzdělávání, ale především k pozitivnímu přístupu k životu. Takové přesvědčení vede k velkému poklesu stresu.

Hledání profesionální pomoci: Pokud se stres stává příliš obtížným na zvládnutí, může být užitečné vyhledat pomoc od odborníka, jako je psycholog nebo terapeut. V dnešní době je zcela běžnou praxí využít služeb psychologa či odborného pracovníka, který učí studenty efektivně zvládat stres a žít život „s nadhledem“

(Zuzaňák, 2009).

7.2 Úzkost ze zkoušek

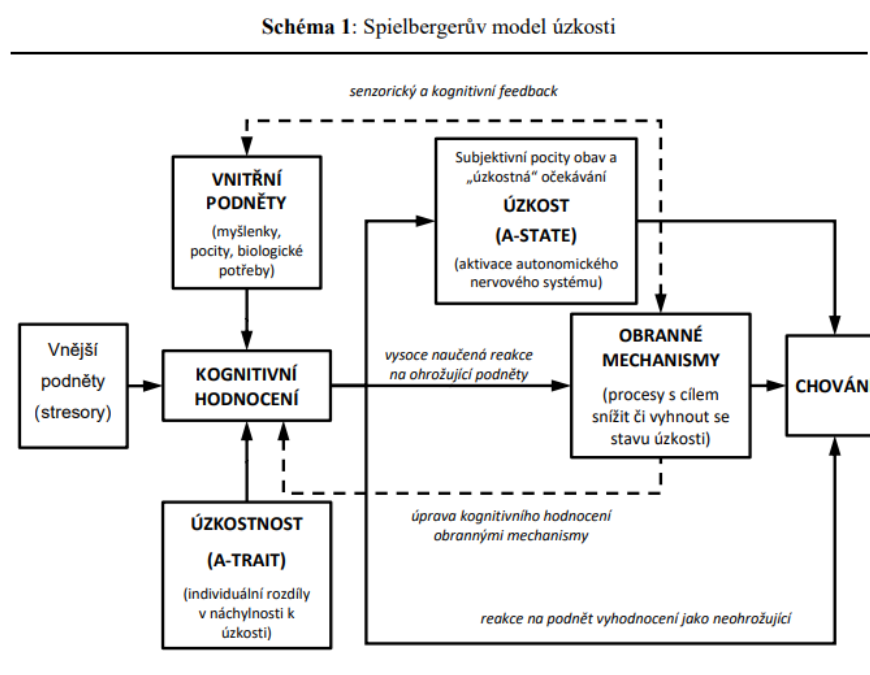
Stejně jako stres ze zkoušek mohou žáci pociťovat úzkost. Jde o projev, který může ovlivňovat nejen jejich výkon, ale také jejich sebevědomí.

Úzkost je velmi emocionální stav, který se liší od strachu tím, že není spojen s konkrétní identifikovatelnou příčinou. Může být původním stavem lidského jedince a reakcí na potenciální a neznámé nebezpečí. Subjekt je častěji nepříjemnější než strach, protože očekávání nepříjemného a neznámého je obvykle horší než samotná událost, pokud je jasně definována (Vymětal a kol., 2000).

Úzkost ze zkoušek je běžným projevem úzkostné reakce spojené s tlakem a očekáváním výkonu během testování. Tato forma úzkosti může mít negativní dopad na výkon žáka a jeho celkové pohodlí během zkoušek. Důležité je rozlišovat mezi přirozenou nervozitou, která je fyzicky viditelná, a v lidském životě běžná, a úzkostí. Stav úzkosti již není běžnou součástí života a je třeba ji odborně léčit (Kondáš, 1979).

Odborná literatura uvádí, že úzkost ze zkoušení se liší různými fyzickými a psychickými příznaky jako je např. bušení srdce, zrychlený puls, dušnost, neklid nebo dokonce panické ataky. Důležité je vědět, že úzkost vyplývající ze zkoušek může být řešena pomocí různých strategií, včetně relaxačních technik, pozitivního myšlení a přípravy na zkoušky, jak jsem již v předchozí kapitole popisovala (Křivohlavý, 2003).

Obrázek číslo 1

(Spielberger, 1966 str. 17)

(Spielberger, 1966, cit. dle Slavík, 2020, s. 38).

Strach ze zkoušení je běžným jevem, který může mít negativní dopad na školní výkon a sebevědomí studentů. Doučování může být efektivním prostředkem, jak pomoci studentům zvládat strach tím, že jim umožní pomoc s přípravou na školní testy. Individuální pozornost a podpora poskytovaná během doučování mohou studentům pomoci lépe porozumět učivu, získat důvěru ve své schopnosti a zvládat stresové situace spojené se zkouškami.

Strach a úzkost mohou vykazovat různou intenzitu, která obvykle není v psychologii systematicky kvantifikována nebo kategorizována podle stupně. V odborné literatuře se obvykle setkáváme pouze s obecnými rozlišeními: Například Nakonečný (2012) rozlišuje mezi *obavou* jako mírnějším projevem a *hrůzou* nebo *zděšením* jako silně prožívanou úzkostí nebo strachem.

Na základě práce Křivohlavého (2003) a Nakonečného (2012) lze shrnout, že studijní a školní tlak může mít významný vliv na studentovo duševní zdraví a pocity sebevědomí ve škole. Úzkost ze zkoušek a obavy z neúspěchu pak mohou vést k narušení sebedůvěry a snížení motivace k učení. V tomto kontextu může hrát doučování důležitou roli při posilování sebevědomí studentů tím, že zažívají školní úspěch a nemají obavy z nadcházejícího zkoušení. Pravidelný a individuální kontakt s doučovatelem může také studentům poskytnout prostor pro vyjádření svých obav a nejistot, což může vést k uklidnění doučujícím pedagogem. Kromě toho, získávají studenti nové studijní zkušenosti a seznamují se mnohdy i s novými způsoby výuky.

Základní strategie pro zvládnání stresu vyžaduje, aby situace, která nastala, byla klasifikována do jedné ze dvou kategorií: buď je možná situace změnit, nebo je neměnná. Naše reakce na situaci se může projevit jedním přístupem: buď přijmout a akceptovat tuto událost, nebo aktivně bojovat s nepříznivou situací a snažit se překonat potíže pomocí vhodné strategie, kterou může být buď obrana, nebo útok (Křivohlavý, 1994).

8 Shrnutí

Doučování může nabývat různých forem, od individuálních setkání jednotlivců s doučujícím, přes hromadné kurzy až po novou formu online doučování přes internet. Každá z těchto forem má své výhody a nevýhody a volba mezi nimi závisí na konkrétní potřebě jednotlivého žáka. Pro děti s SPU budou vhodnější individuální hodiny. Žáci, kteří jsou demotivováni, mohou oceňovat doučování v malé skupině, kde mají možnost zažít úspěch a sdílet zájmy s ostatními vrstevníky. Tyto formy jsou zvláště vhodné pro studenty, kteří mají potíže se zvládnutím určitého předmětu, ve kterém selhávají nebo pro něho mají nedostatečné nadání a doučování je pro ně spíše nápravou. Hromadné kurzy se zaměřují především na přípravu na osmiletá gymnázia, poskytují nadstavbu a prohlubují znalosti a zároveň seznámí žáky s prostředím školy a testovací atmosférou, což může pozitivně ovlivnit výsledky zkoušek. Online forma doučování zatím není příliš rozšířená na stupni základní školy, pravděpodobně však přináší nové možnosti budoucnosti a bude stále atraktivnější. Internet může sloužit jako prostředek, kde si rodiče i studenti mohou najít kurzy odpovídající jejich potřebám, bydlení a finančním možnostem (Höschlová. 2012).

Soukromé doučování je dostupné pro ty, kteří mají finanční možnost, platit si takovou výuku, ale pro děti ze sociálně slabších a problémových rodin je často nutné hledat pomoc ve škole. Školy mohou připravovat studenty na přijímací zkoušky zdarma. Jednou z dalších možností, je kontaktování neziskových organizací, která pomáhá při hledání možnosti doučování. Tato práce se nezabývá hledáním způsobů, jak zajistit doučování pro všechny žáky, kteří by mohli mít prospěch z této služby (Höschlová. 2012).

Cílem mé práce bylo zjistit, z jakého důvodu žáci navštěvují doučování a co je k doučování přimělo. Zajímala jsem se také, zda preferovali doporučení doučovatele od blízké osoby, nebo využili mediální reklamu, jejíž prostřednictvím našli vhodného doučovatele. Také jsem se zajímala, co je pro děti při doučování motivující a v čem pro ně bylo přínosné.

PRAKTICKÁ ČÁST

9 VÝZKUM

V úvodu praktické části bakalářské práce se zaměřuji na aplikaci teoretických poznatků do konkrétních situací a jejich praktické využití. Cílem této části je popsat metodologii realizovaného výzkumu, analyzovat a interpretovat získaná data a informace, které jsem získala prostřednictvím provedených skupinových rozhovorů se studenty na víceletém gymnáziu.

Důraz jsem kladla na aplikaci teoretických koncepcí a modelů do reálné praxe a na jejich ověření či vyvrácení prostřednictvím empirických pozorování.

Motivem realizace tohoto výzkumu, je má zkušenost s doučováním, jak s ohledem na fakt, že jsem na doučování docházela, tak i z pohledu toho, že sama doučuji. Výzkum je zaměřen na studenty, kteří mají zkušenosti s doučováním a přípravnými kurzy na přijímačky.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, zda doučování pomáhá méně nadaným studentům a i studentům, kteří nemají ve škole problémy s učivem. Vedlejšími cíli je zjistit, jaké předměty jsou nejčastěji doučovány a jaký přínos to má pro samotné studenty.

Na základě těchto cílů jsem stanovila otázky k šetření, které jsou z mého pohledu k zpracování bakalářské práce nejdůležitější.

Hlavní výzkumné otázky:

- Proč na doučování studenti docházeli?
- V čem respondentovi bylo doučování prospěšné?

Vedlejší výzkumné otázky:

- VVO1: Na jaké předměty nejčastěji docházeli na doučování?
- VVO2: Chodili respondenti na kurzy k přijímacím zkouškám?
- VVO3: Jakou formou doučování probíhalo?
- VVO4: Pokračují dále v doučování?
- VVO5: Měli doučování placené nebo zdarma?
- VVO6: Měli někdy online doučování?

9.1 Popis výběru vzorku respondentů

Při výběru výzkumného vzorku byla použita metoda záměrného výběru (Miovský, 2006). Podle Pattona (1990, cit. dle Miovský, 2006) je to nejčastěji používaná metoda výběru v kvalitativních výzkumech. Nejjednodušší formou záměrného výběru je prostý záměrný výběr (Miovský, 2006), kde vybíráme pouze z účastníků, kteří splňují naše stanovená kritéria a souhlasí s účastí ve výzkumu. Tato metoda je založena na omezeném počtu respondentů.

Základní kritéria:

- Studenti víceletého gymnázia chodící do primy, sekundy, tercie a kvarty.
- Aby měli respondenti zkušenosti s doučováním, anebo s přípravnými kurzy na víceletá gymnázia.
- Z každé třídy jen 3 žáci.
- Přihlásit se dobrovolně.
- Mít podepsaný souhlas od rodiče, aby mohl být rozhovor nahrávaný, protože žádnému z respondentů nebylo 18 let.

Vzorek respondentů byl vybrán v březnu 2024 pomocí jednoduchého účelového výběru, výsledkem byl výzkumný vzorek 12 respondentů splňujících základní kritéria, která jsem stanovila výše. Zužujícím kritériem zde byl věk respondentů a jejich zařazení do ročníků. Vlastní nahrávání proběhlo v březnu 2024, celkem byly nahrány 4 skupinové rozhovory. Po přepsání rozhovorů jsem je kódovala a následně kódy spojila do kategorií představujících ucelené téma, které pak popisují v kapitole metody analýzy a výsledky výzkumu.

Účastníci výzkumu:

Celkem dotazovaných respondentů činilo 12 studentů, vybraných z víceletého gymnázia. Poměr dívek a chlapců byl vyrovnaný – viz tabulka číslo 1.

9.2 Vzorek

Pro můj výzkumu jsem vybrala vzorek studentů, kteří měli zkušenosti s přípravnými kurzy na přijímací zkoušky a s doučováním. Výzkumný soubor tvořilo 12 respondentů z víceletého gymnázia z České republiky. Z toho bylo 6 dívek a 6 chlapců v rozmezí od 11 do 16 let.

Složení výzkumného vzorku je popsáno v následující tabulce č. 1, která charakterizuje respondenty dle pohlaví, věku, třídy a četnosti.

Tabulka číslo 1

Pohlaví	Věk	Třída	Četnost
Muž	11-12	Prima	2
Žena	12	Prima	1
Muž	13	Sekunda	2
Žena	13	Sekunda	1
Muž	14	Tercie	1
Žena	13-14	Tercie	2
Muž	16	Kvarta	1
Žena	15	Kvarta	2

(vlastní výzkum, 2024)

9.3 Volba metody sběru dat

Výzkum „Doučování v kontextu studia na víceletých gymnáziích“ jsem realizovala v období letošního roku 2024 v březnu v ročnících prima – kvarta na víceletém gymnáziu v České republice. Pro zpracování své empirické části jsem použila otázky, které jsem respondentům pokládala formou skupinových rozhovorů. Výzkum byl proveden pomocí kvantitativního výzkumu. Metodou sběru dat byly skupinové rozhovory. Zvolená metodologie mi umožnila lepší komunikaci se studenty a díky tomu jsem se mohla dozvědět více informací a navázat lepší kontakt s dotazovanými respondenty. Z každé třídy byla vybrána skupinka studentů, která odpovídala na otázky a díky tomu na sebe mohli studenti lépe reagovat a doplňovat se. Každý skupinový rozhovor trval cca 20 minut. Celkem bylo 12 respondentů, z každé třídy byli vybráni 3 studenti, kteří se dobrovolně přihlásili.

9.3.1 Tvorba otázek ke skupinovému rozhovoru

Otázky jsem rozdělila do 6 kategorií: demografické otázky, zkušenosti s doučováním, motivace k doučování, praktické aspekty doučování, průběh doučování, využívané metody. Každá otázka měla své podrobnější podotázky, na které respondenti odpovídali. Otázky byly otevřené. Rozhovory byly nahrávané se souhlasem od rodičů.

9.4 Metoda analýzy

Data získaná ze skupinového rozhovoru jsem vyhodnotila a zpracovala pomocí popisné statistiky, tabulek a grafů, kde bylo vše zaznamenáno.

V rozhovorech mnou vedených jsem měla celkem 12 respondentů rozdělených do skupin po třech podle tříd. U skupinových rozhovorů jsem se snažila z respondentů dostat co nejvíce odpovědí na mé otázky. Jednou z položených otázek bylo proč a v čem jim doučování prospívá. Snažila jsem se o co nejvíce přátelské prostředí, aby mi všechny jejich pocity a zkušenosti mohli sdělit. Každý student, který byl dotázaný, vše vnímal jedinečně, ale během všech získaných dat a analýzy z nich se mi podařilo vysledovat různá témata, která jsem zařadila do teoretické části. Jako jsou například studenti s poruchami učení, využívání moderních technologií během doučování, kvalita výuky a mnoho dalších.

9.5 Limity a etické zásady výzkumu

Jedna z nejdůležitějších a nejhlavnějších limitů je, že tento výzkum byl zaměřen na menší počet respondentů a probíhal na víceletém gymnáziu, kde převážně bylo soukromé doučování. Pelikán (1998) zdůrazňuje, že každý výzkum je veden na lidech a má tedy své etické limity. Mezi tyto limity patří respektování soukromí myšlenek a pocitů respondentů. Prvním důležitým krokem je zachování soukromí, protože ne každý je ochoten zveřejňovat informace ze svého soukromého života. Důvěrnost musíme chápat tak, že získané údaje, které mají být prezentovány v této práci, budou anonymizovány, což čtenáři zabrání v jakémkoliv rozpoznání respondenta. Pokud ten, kdo výzkum provádí, není schopen tohoto etického kroku dosáhnout, neměla by být informace o žádném z respondentů zveřejněna vůbec (Šed'ová & Švaříček, 2013).

Při výzkumu jsem dodržovala tyto etické zásady: zásada dobrovolnosti účasti ve výzkumu, zásada anonymity a zásada nakládání se získanými daty. Před zahájením výzkumu byli respondenti důkladně a srozumitelně informováni o výzkumu, jeho cílech a principech. Respondentům, kteří souhlasili s účastí ve výzkumu, byl předložen formulář informovaného souhlasu s rozhovorem, který podepsali jejich rodiče, obsahující všechny relevantní informace o výzkumu, včetně názvu univerzity, kde byl výzkum v rámci bakalářského studia realizován. Skupinové rozhovory byly nahrávány s nezletilými, kteří byli předem dotázáni, zda souhlasí s nahráváním. Informovaný souhlas s jejich účastí ve výzkumu podepsali jejich zákonní zástupci.

Následně byly provedeny skupinové rozhovory, které na žádost respondentů probíhaly v místnosti školy, kde jsme nebyli rušeni. Pro navození bezpečné atmosféry byl kladen důraz na neformální přístup k rozhovoru a empatický přístup k žákům. Otázky kladené dětem byly přizpůsobeny jazyku starších studentů a rozhovory probíhaly ve velmi přátelském duchu.

Skupinové rozhovory byly poté uloženy do heslem chráněné složky v počítači, přepsány a anonymizovány, aby nebylo možné identifikovat žádného z účastníků výzkumu. V další fázi výzkumu byla použita pouze anonymizovaná data.

10 Výsledky výzkumu

10.1 Souhrn odpovědí na výzkumné otázky

10.1.1 Zpracování hlavních otázek

Cílem výzkumu je zodpovědět otázku, jakým způsobem doučování ovlivňuje vzdělávání.

Většina studentů měla velmi podobné odpovědi na otázku, „Proč chodili na doučování?“. Z 12 dotazovaných odpovědělo 10 studentů shodně a to tak, že na doučování docházejí dobrovolně, kvůli tomu, aby se zdokonalili a případně vylepšili své známky ve škole. Dále respondenti odpovídali, že je učení baví a měli díky tomu lepší motivaci. Na další z hlavních otázek se odpovědi lehce lišily. Na otázku: „V čem doučování bylo respondentům prospěšné?“ žáci odpovídali, že by se rádi dozvěděli více informací a prohloubili si své znalosti v látce, kterou řešili ve škole. Díky soukromému doučování se cítili uvolněnější a nestresovali se tolik kvůli tomu při zkoušení ve škole. Tyto dvě hlavní otázky a jejich odpovědi popisují v tabulce č. 2.

Tabulka číslo 2

Hlavní výzkumné otázky	Proč na doučování studenti docházeli?	V čem respondentovi bylo doučování prospěšné?
	Většina studentů na doučování docházela dobrovolně.	Dozvěděli se více informací o látce, kterou probírali ve škole.
	Aby si vylepšili lepší prospěch z předmětů.	Vypracovávali na něm domácí úkoly, a procvičovali na písemnou zkoušku.
	Zdokonalení se v předmětu, který chápou, ale chtějí se dozvědět něco navíc.	Cítili se během učení uvolněnější, a díky tomu měli méně stresu v průběhu vyučování i během zkoušek.

	Našli si doučovatele, který dokázal udělat matiku zábavnou, a díky tomu měl větší motivaci ke studiu.	Uvědomili si, že je vlastně učení docela zábava.
	Ve škole dostatečně nepochopili probíranou látku.	Měli více času a prostoru na vysvětlení dané problematiky probírané ve škole, kterou dostatečně nepochopili a potřebovali ji lépe dovysvětlit.

(vlastní výzkum, 2024)

10.1.2 Zpracování vedlejších otázek

Na vedlejší výzkumné otázky respondenti odpovídali různě, ale při jedné (VVO2) se velmi shodli.

VVO1: Respondenti nejčastěji docházeli na matematiku, český jazyky, anglický jazyk a německý jazyky. Na cizí jazyk chodili do jazykových škol, kde se připravovali na certifikáty na vyšší úroveň. Na matematiku chodili soukromě k vyučujícímu domů. Tyto lekce byly ve všech případech vždy placené.

VVO2: Tady na této otázce se všichni dotazovaní shodli. Chodili do školy na přípravné přijímací kurzy na matematiku a český jazyk 2x týdně. Kurzy navštěvovali na škole, kde teď právě studují. Pro účastníky kurzu, kteří mají na danou školu podanou přihlášku, byly všechny přípravné kurzy na přijímací kurzy zadarmo.

VVO3: Doučování na přípravné kurzy probíhalo skupinově cca 15-20 lidí. Jinak soukromé hodiny mají žáci se svými doučujícími jen jeden na jednoho.

VVO4: V doučování pokračují studenti z kvarty, tercie a sekundy. Studenti z primy letos již v doučování nepokračují, protože zatím vše chápou, a bylo pro ně důležité se dostat na školu. Avšak přemýšlí, že v následujících letech by na doučování mohli opět začít chodit.

VVO5: Všichni studenti měli doučování zadarmo, díky kurzům na přijímačky, které zajišťovala škola, na které nyní studují. Ti studenti, kteří pokračují v doučování,

to už mají za peníze, protože buď docházejí do jazykových škol nebo na soukromé doučování k doučovateli domu.

VVO6: Doučování online měli během covidu. Dále když jsou nemocní a potřebují probrat nějakou zameškanou látku ze školy, tak požádají buď svého vyučujícího o konzultaci online. V dnešní době se nejčastěji setkávají se svým doučujícím přes internet pomocí Skype, Zoom nebo Teams.

10.1.3 Zpracování dat ze skupinových rozhovorů

Jedna z hlavních otázek, proč studenti na doučování docházeli, mi pomohla rozšířit teoretickou část. Studenti se otevřeli a během odpovědi se více rozpovídali. Díky tomu se otevřela nová témata jako: motivace, sebevědomí, stres a úzkost ze zkoušení.

- **Metody při doučování**

Popišme si nyní otázku, na které jsou vysvětlena nová témata, včetně některých odpovědí: „Jaké metody jsou využívány při vašem doučování a jak vypadá typické doučovací setkání?“. Odpovídala studentka z kvarty. *„Většina setkání trvá 60 min, na začátku si řekneme, co budeme probírat – procvičování starého učiva, probírání nové látky z aktuálního týdne, řešení domácích úkolů a když zbyde čas, tak mi vyučující připraví navíc nějaké zábavné a logické úlohy. Vše si vysvětlíme a ukážeme na jednom nebo více příkladech. Pak se snažím nahlas počítat a říkat u toho, co přesně dělám za úpravy. Doučovatelka mi případné příklady opravuje a poskytne své komentáře. Díky tomu, že vše počítám nahlas, mám lepší sebevědomí a nebojím se tolik při zkoušení u tabule.“*

- **Proč dochází na doučování**

Proč na doučování studenti docházeli, byla jedna z hlavních otázek pro můj výzkum. Během skupinového rozhovoru se studenti rozpovídali a já se zde dozvěděla různé důvody, proč je pro studenty na víceletém gymnáziu doučování důležité. Jedna odpověď mě velmi zaujala. Studentka z tercie, která měla samé výborné známky, odpověděla takto: *„Jen díky doučování mám tak dobré známky, většinou ve škole nepochopím probíranou látku, a to z důvodu, že buď je to velmi rychle probrané, nebo nemáme prostor pro dotazy. Na doučování vše znovu probereme a já mám čas si vše promyslet a doptat se na své případné dotazy. Na doučování*

je pro mě i příjemnější prostředí, necítím na sobě tolik tlaku a stresu, jako když jsem ve třídě se svými spolužáky.“

Díky této odpovědi se vynořila další velmi zajímavá otázka: Proč látku ve škole studenti nepochopili? Tuto důležitou otázku jsem popsala v tabulce č. 3

Tabulka číslo 3

Proč látku ve škole studenti nepochopili?
Nedokázali se dostatečně soustředit ve třídě plné svých spolužáků.
Velký hluk ve třídě – nevyhovovalo jim prostředí.
Špatný učitel – nedokáže dobře vysvětlit látku, která se právě probírá.
Velmi obtížná látka – příliš rychle vyložena a byla málo procvičena.
Velká absence žáka z důvodu nemoci.
Staré materiály, které nebyli aktuální.
Učitel se více věnoval pomalejším spolužákům, proto se látka nestihla probrat.

(vlastní výzkum, 2024)

Student z primy na otázku, proč dochází na doučování, odpověděl takto: *„Docházím převážně na cizí jazyky, ale i na český jazyk, protože mám problémy s dyslexií. Na doučování mám více času si vše promyslet a dokážu se lépe soustředit na text, který právě čtu a následně potom odpovídám na otázky, které jsou k textu určeny.*“ Tato odpověď mi otevřela další kapitolu, kterou jsem také zmínila v teoretické části, a to že studenti s poruchami učení, když docházejí na doučování, tak dokážou lépe zvládat učivo probírané ve škole.

- **Online doučování**

Na otázku, zda měli respondenti někdy online doučování, odpověděla studentka z kvarty následovně: *„Online doučování jsem měla během covidu. Jeden z hlavních důvodů byl, že jsme měli také výuku online ve škole, během covidové doby. Kvůli tomu jsme nestihli určité předměty ve škole doprobrat. Nejvíce mi prospěla matematika, s kterou mi pomáhala doučovatelka, kterou mi mamka dokázala sehnat. Online výuka měla své výhody i nevýhody. Jednou z hlavních výhod bylo ušetření času na dojížděním a mohla jsem*

se z pohodlí svého pokoje v klidu soustředit na probíranou látku. Ze začátku samozřejmě byly nějaké komplikace, například špatné připojení, vypadávání a problém s kamerou. Jedno z hlavních úskalí bylo to, že jsem si na to musela zvyknout, protože mám ráda osobní kontakt s učiteli. Na online hodině to bylo jiné. Sice jsem se nebála na nic zeptat, protože jsem byla na té hodině sama, ale i tak bylo velmi obtížné se soustředit třeba na geometrii, nebo na celkovou hodinu. Hodina vypadala následovně: Vždy jsme předem měly domluvené hodiny na zvolený čas a datum. Hodina byla dlouhá 60 minut. V online hodině jsme počítali příklady ze školy, které jsme nestihli vypočítat ve škole, anebo jsem je špatně pochopila. Proto jsem je potřebovala dovysvětlit. Počítání příkladů vypadalo následně: Jeden příklad vypočítala doučovatelka a vysvětlila mi na něm všechny problémy, na které si mám dát pozor. Ještě jednou jsme si ukázaly správný postup výpočtu. Další příklad jsem počítala už já. Bylo velmi příjemné, že po čase jsem se zbavila strachu něco počítat nahlas. V dalším roce ve škole, když už jsme ji měli prezenčně, jsem se nebála počítat příklady před třídou a chodit k tabuli. V online doučování občas nadále pokračuji, když jsem třeba nemocná nebo nemám dostatek času na přejetí na osobní doučování.“

10.2 Přehled výsledků

10.2.1 Popisná charakteristika doučování

- **Předměty, které jsou doučovány**

Výzkumné šetření přineslo informace o předmětech, které jsou doučovány soukromě. Nejčastěji doučovaný předmět je matematika, následují cizí jazyky jako je angličtina a němčina a předmět, který se objevil minimálně je český jazyk. Předměty k přijímacím zkouškám jako je matematika a český jazyk jsou zastoupeny ve vyrovnaném poměru, protože studenti docházejí na kurzy, kde se vyučují oba předměty. Student z kvarty se k tomu vyjádřil: „Chodil jsem na češtinu jen proto, že byla jedním ze dvou předmětů, které se vyskytovali v přijímačkách. Jinak normálně chodím na němčinu, protože chci mít lepší znalosti, než už mám.“

- **Které doučování upřednostňují**

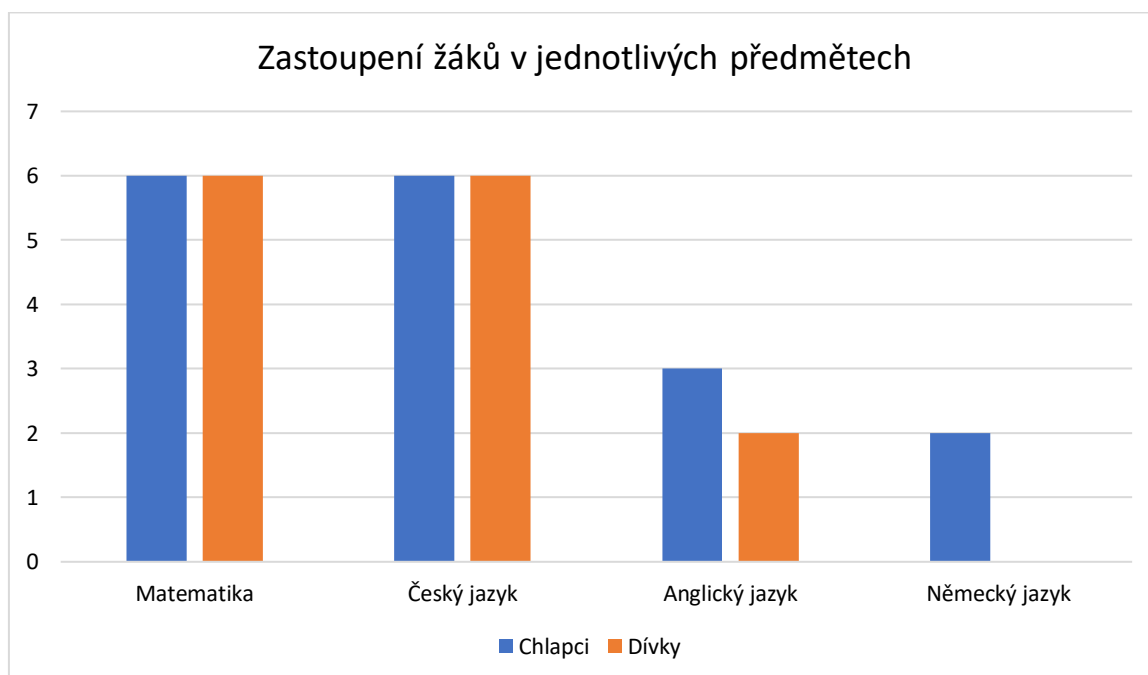
Ze všech odpovědí ohledně soukromého, skupinového a online doučování vyplývá následující. Soukromé doučování, tedy individuální, vyhovuje nejvíce všem dotazovaným respondentům. Skupinové doučování měli jen v kurzu na přijímací zkoušky. Doučovací

skupina se pohybovala okolo 15 spolužáků, kde sice měli prostor na dotazy, ale i tak skupinové doučování nebylo oblíbené. Online doučování většina studentů využívala v covidové době, v pohodlí svého domova. „Když jsem docházela na přípravné kurzy do školy, tak jsme je měli ve skupince okolo 15 studentů. Probírané příklady se velmi rychle počítaly, a nebyl skoro žádný prostor pro dotazy, když jsem náhodou nějaké měla. A proto mi tento styl doučování moc nevyhovoval.“ Odpověděla studentka z primy.

- **Zastoupení chlapců a dívek v doučování jednotlivých předmětů**

Celkem bylo 12 dotazovaných, z každé třídy se dobrovolně přihlásili 3 studenti, kteří mají zkušenosti s doučováním. Jak už víme z předchozích témat, tak bylo celkem 6 dívek a 6 chlapců. Předměty, na které docházeli, jsou matematika, český jazyk, anglický jazyk a německý jazyk. Jeden z dotazovaných studentů mi prozradil: „Chodil jsem na různé předměty na doučování. V přípravných kurzech byla zahrnuta matematika a český jazyk. Nadále teď docházím do jazykových škol na angličtinu a němčinu.“ I když v grafu na český jazyk docházeli všichni tak to znamená, že chodily na přípravné kurzy a nyní už na doučování nedochází. Ostatní předměty jsou aktuální. Nyní si v grafu č. 3 ukážeme zastoupení jednotlivých předmětů, kam docházeli dívky a chlapci.

Graf číslo 3

(vlastní výzkum, 2024)

- **Jaké předměty nejvíce studenty stresují ve škole?**

Nejčastějším předmětem, který je stresující, je matematika. Proto i mnoho z respondentů má právě doučování na tento předmět. Nejvíce se matematiky obávají, že ji nepochopí, že je obtížná, ale i to že ji později v maturitním ročníku budou mít jako povinný předmět k složení maturitní zkoušky. Dalším takovým stresujícím předmětem je fyzika. Na tu ale nikdo na doučování nedochází, spíše koukají na různá videa z YouTube, kde se jí snaží pochopit a naučit. Na fyziku je těžké sehnat někoho, kdo by ji doučoval. Studentka z primy se s touto otázkou velmi ztotožnila. *„Já jsem nejvíce ve stresu z matematiky, pokaždé když mám jít k tabuli nebo máme psát nějaký test, tak jsem hrozně moc napjatá a nedokážu se soustředit. Co mi ale trochu začalo pomáhat je právě doučování z matematiky. Díky tomu, že tam probereme látku ze školy, tak si uvědomím, že to tak náročný předmět vlastně není. Ale čeho už se začínám obávat je, že by na náš ročník mohla vyjít povinná maturita z matematiky. A když si tohle představím tak mě to zas zpátky vrací ke stresu. Je to můj začarovaný kruh.“*

- **Jak souvisí typ doučování s důvodem doučování**

Je rozumné předpokládat, že děti s poruchami učení častěji navštěvují individuální doučování, protože vyžadují více individualizovaný přístup a pozornost. Tento předpoklad se potvrdil ve studii, kde student s poruchou učení uvedl, že jako preferovanou metodu zvolil individuální doučování. Na tomto výroku je to lépe vidět: *„Poruchu učení mi diagnostikovali už ve třetí třídě. Od té doby mám různé modifikace k testům nebo přípravám na přijímací zkoušky, třeba navýšení času. Rád také pracuji v co nejmenším počtu studentů, nejsem tak rozptylován a dokážu se lépe soustředit.“* Obdobně se očekává, že studenti připravující se k přijímacím zkouškám na víceletá gymnázia by volili (respektive nevolili, ale je to jedna z dostupných možností, které mají) skupinové doučování, neboť se jedná o přípravné kurzy nabízené samotnými školami. Tento předpoklad odpovídá informacím od respondentů, většina studentů připravujících se na přijímací zkoušky navštěvovala skupinové doučování. Neplatí to však vždy, ale pro jednoduchost se to dá shrnout takto.

- **Kdo je doučovatelem**

Studentka ze sekundy mi sdělila, kdo její doučovatele. *„Mého doučovatele mi doporučila teta, která má známého pedagoga, který vyučuje matematiku na základní škole. Chodím k němu jen rok, ale jsem s ním velmi spokojena.“* Nejčastěji studenty doučuje jejich

soukromý doučovatel, kterého si našli díky doporučení od známých. Z mediálních reklam a internetu si jeden student našel doučovatele na matematiku. Dalším pedagogem je vyučovatel z jazykových škol, který je třeba i rodilým mluvčím. V poslední řadě je to vyučující ze školy, na kterou studenti docházejí, protože s ním měli přípravné kurzy, půl roku před nastoupením do primy.

- **Nabízí škola doučování?**

Toto gymnázium, kde byl výzkum proveden, nabízí přípravné kurzy na přípravu na přijímací zkoušky z pátého ročníku. Na tyto kurzy se mohou přihlásit jen ti studenti, kteří na danou školu mají podanou přihlášku. Z výsledku jasně vyplývá, že všichni dotazovaní žáci na tyto kurzy docházeli půl roku. Jeden student chodil ještě na další doučování. *„Teď chodím do kvarty, ale když jsem se hlásil na tuto školu, tak jsem využil možnosti, kterou nabízela škola chozením na přípravné kurzy. Ale ještě sám jsem měl skoro rok soukromou přípravu na přijímačky.“*

- **Jaká je cena za doučování**

Cena za soukromé lekce se pohybovala okolo 400 Kč až 600 Kč za hodinu. V jazykových školách to bylo samozřejmě dražší. K těmto soukromým hodinám je třeba také připočítat cenu za dopravu žáka. Ale studenti jsou spokojení, protože jim je věnována větší pozornost než ve škole, a proto mají raději individuální doučování. Studenti, kteří docházejí do jazykových škole se velmi shodli v odpovědi na ceně za doučování. *„Ceny v jazykových škol jsou vysoké. Já chodím do skupiny ve dvou a dohromady platíme 840 Kč.“* Jiný student odpověděl: *„Já, když mám soukromé doučování němčiny a mám ho online tak platím 520 Kč za hodinu.“*

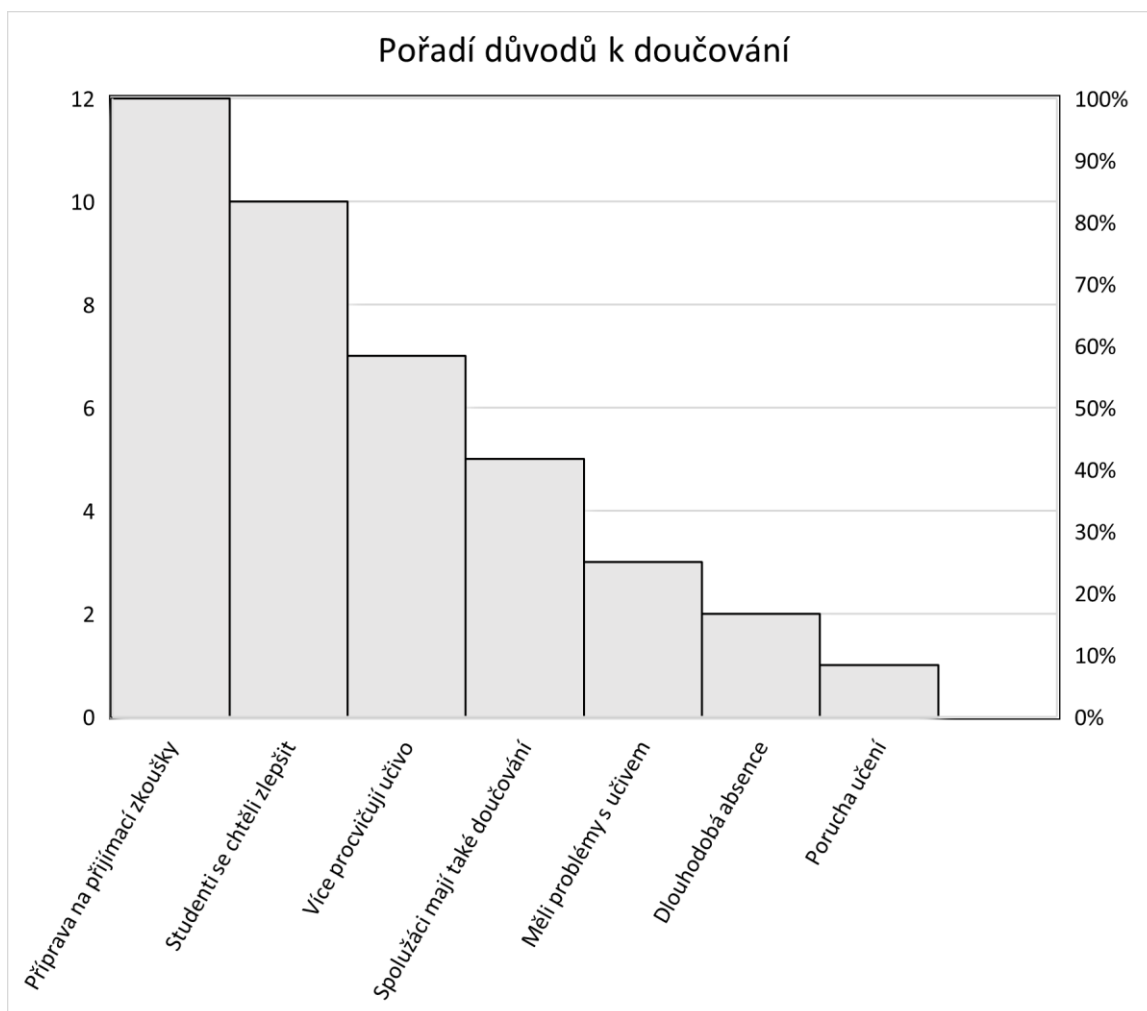
10.2.2 Motivace

- **Důvody k doučování**

Pro své zpracování analytických dat jsem zhodnotila, na grafu pořadí důvodů, proč studenti docházeli na doučování. Důležité odpovědi a jejich četnost je zaznamenána v grafu č. 1. Důvody jsou následující: příprava na přijímací zkoušky, studenti se chtějí zlepšit, více procvičují učivo, spolužáci mají také doučování, měli problémy s učivem, dlouhodobá absence a porucha učení. Celkem je 12 studentů a 7 odpovědí. Jednu odpověď si přímo ukažme: *„Mám dva hlavní důvody proč na doučování chodím. Jedním byla příprava*

na přijímací zkoušky, abych se dostala na tento gympl. A druhým důvodem je, že bych se ráda zlepšila a měla ještě lepší studijní výsledky.“

Graf číslo 1

(vlastní výzkum, 2024)

Ze získaných odpovědí lze určit, že nejčastějším důvodem k shánění doučování byly přípravné kurzy na přijímací zkoušky, následuje druhá nejčastější odpověď, a to ta, že se studenti chtějí zlepšit ve škole a mít lepší výsledky. Naopak odpověď jednoho ze studentů z primy byla, že dochází na doučování, protože má poruchu učení – dyslexii. Na doučování se s tím snaží o nápravu SPU.

- **Příprava na přijímací zkoušky**

Další významnou motivací pro doučování byla příprava na přijímací zkoušky na víceletá gymnázia. Tato skutečnost potvrzuje předpoklad, že úspěšné složení zkoušky vyžaduje

přípravu, často ve formě doučování. V tomto případě se obvykle jedná o přípravné kurzy vedené ve větších skupinách. Jeden student z kvarty prozradil následující: „*Chodil jsem na doučování soukromě rok, protože jsem se chtěl na tuto školu dostat. A pak jsem zjistil, že i na této škole jsou přípravné kurzy k přijímacím zkouškám. Vzhledem k tomu, že jsem sem měl podanou přihlášku, tak jsem těch kurzů mohl využít. Kurzy trvaly půl roku. Takže ten poslední půl rok byl opravdu velmi intenzivní na mou přípravu. Ale mě to nevadilo měl jsem dobrou motivaci, moc jsem se chtěl na tuto školu dostat, mám tu staršího sourozence.*“

- **Děti se domnívají, že jejich rodiče si přejí pokrok svého dítěte ve škole**

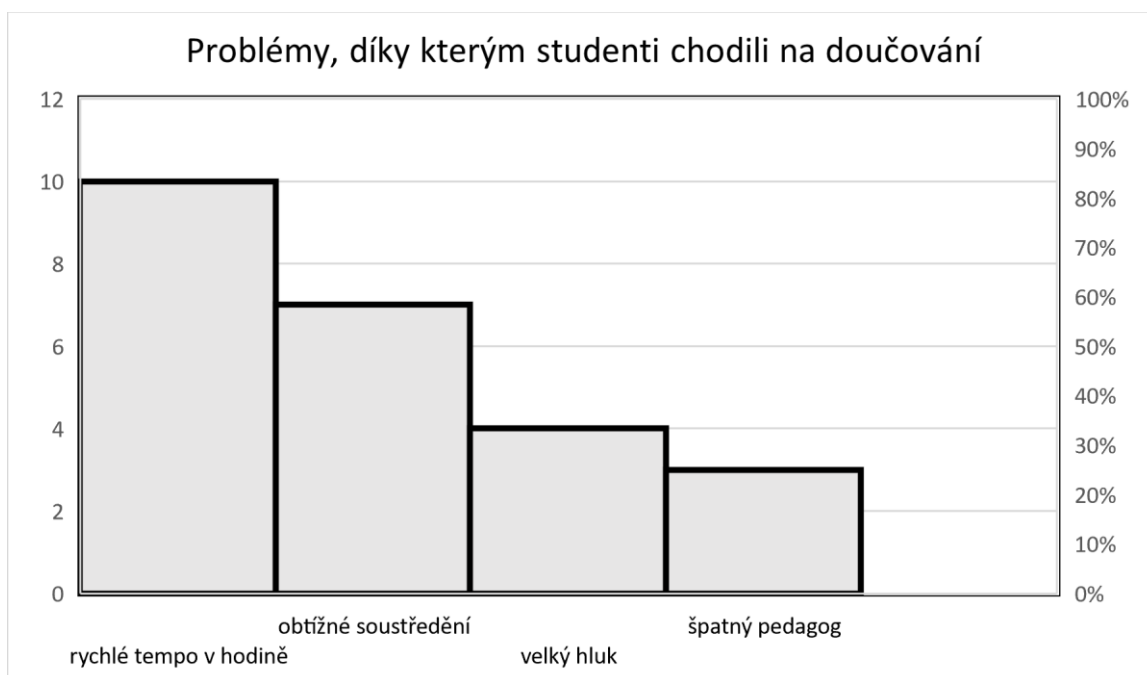
Výsledky ukázaly, že se děti domnívají, že je přání rodičů, aby si zlepšili prospěch ve škole a celkové výsledky. Student z tercie přímo řekl: „*Úplně cítím, jak moji rodiče chtějí abych chodil na doučování a měl ve škole lepší známky. V předchozích letech jsem to moc dobře nevnímal, ale nyní zjišťuji, že to je vlastně dobrá a velmi užitečná věc to doučování.*“

Mohli bychom také zvážit efektivitu doučování, kdy se rodiče rozhodují na základě svých motivací a dítě není vnitřně motivováno. Je rozdíl mezi situací, kdy dítě vidí potřebu se zlepšit a naučit se něco nového a situací, kdy si rodič myslí, že jeho dítě by mělo mít lepší výsledky a navrhne mu svou vůli bez ohledu na schopnosti dítěte. Jak jsem již naznačila, bylo by zajímavé zjistit důvody doučování z pohledu studentů. Jestli se jejich názory liší nebo souhlasí s názory rodičů, jakou mají motivaci, případně jestli mají možnost podílet se na rozhodování o tom, co budou dělat. Zde je jedním z možných důvodů touha rodičů po dobrých známkách od svých dětí.

- **Problémy, které přinutily studenty docházet na doučování**

Nejčastěji vyskytovaným problémem bylo: Příliš rychlé tempo v hodinách, velký hluk a díky tomu obtížné soustředění se na vykládanou látku. Nejméně odpovědí bylo, že studentům nevyhovoval pedagog, kterého měli na daný předmět. Deset studentů z 12 se vyjádřili k problémům následovně: „*Chodím na doučování, hlavně proto, že mohu mít své vlastní tempo. Při hodinách ve škole je na mě příliš rychlé.*“ Dalším častějším výrokem z 60 % shodou studentů zněl následovně: „*Ve třídě se všemi svými spolužáky je vážně obtížné se soustředit, protože neustále dělá někdo velký hluk a povídá si třeba se sousedem.*“ Tyto problémy jsou znázorněny v grafu č. 2.

Graf číslo 2

(vlastní výzkum, 2024)

- **Co je pro žáky nejlepší motivací**

Respondenti na tuto otázku odpovídali následovně. Nejčastější odpovědí bylo, že je pro ně nejlepší motivací, když dostanou dobré známky. Nadále pak pochvala od vyučujícího ze školy a také velmi čtenou odpovědí bylo, že je pochváli sami rodiče. Samozřejmě, když řekli i svůj úspěch z testu svému doučujícímu, tak měl také radost. Jedna odpověď se vyskytla jen jednou, a to u studentky z tercie, že když dostane dobrou známku, tak je velmi spokojena se sebou a časem, který tomu věnovala. Její výrok přesně zní: „*Je to skvělý pocit, když dostanu dobrou známku, a tím myslím jedničku ne trojku. Ale nejlepší na tom pocitu je to, že si uvědomím, kolik času jsem do toho učení vložila a že se mi to takhle krásně vrátilo. Jsem vždycky na sebe hrozně pyšná a pak mám lepší chuť a motivaci do učení.*“

- **Co je pro studenty na učení zábavné**

Tato otázka se vynořila nečekaně, když jeden ze studentů z kvarty popisoval, jak vypadá jeho typické doučování. „*Chodil jsem na němčinu do jazykovky a tam mě naučili, že tento předmět je zábavný, protože jsem si látku a slovíčka vysvětlovali formou her.*“ Studentka z kvarty se vyjádřila: „*Docházela jsem do jazykové školy na angličtinu, měla jsem doučování*

v malé skupince, kde jsem se naučila mít ráda angličtinu, Jedním z hlavních důvodů bylo, že jsme poslouchali známé písničky v originále. “ Různé odpovědi od dotazovaných studentů si ukážeme v následující tabulce č. 4.

Tabulka číslo 4

Co pro studenty bylo na učení zábavné?
Těšili se na hodinu, kvůli svým spolužákům.
Příjemnější prostředí.
Milý učitel, dokázal vždy při doučování prohodit nějaký vtip.
Učili se formou her, dělali nějaké zábavné hlavolamy a logické úlohy na závěr doučování.

(vlastní výzkum, 2024)

10.2.3 Metody využívané při doučování

- **Metody, které se vyskytly ve skupinových rozhovorech**

Při doučování jsem narazila na několik metod, které studenti využívají při svém doučování. Kooperativní učení, skupinová výuka a individuální doučování. Kooperativní učení a skupinovou výuku měli studenti během přijímaček na gymnáziu. Příprava probíhala ve škole, kde byla skupina žáků, kteří pracovali společně na udělené práci při českém jazyce. Byla to spolupráce mezi žáky ve skupině.

Individuální doučování si volí žáci pro individuálnější přístup, který umožní studentům učit se ve svém vlastním tempu, které jim vyhovuje a tím se mohou více soustředit na problémy, které potřebují projít.

Typ doučování vypadal takto: student – učitel nebo skupina – učitel. Doučování od rodičů nebo jiných rodinných příslušníků se vyskytlo jen v covidové době. Starší sourozenci pomáhali mladším – například poskytováním poznámek, dovysvětlením učiva nebo vyzkoušením a přípravou na test.

- **Používají na doučování moderní technologie?**

Výsledky jasně ukázaly, že když se jedná o online doučování, tak je samozřejmě moderní technologie využívána, a to přes počítače s kamerou. Při typickém setkání tomu tak už není. Občas na doučování cizích jazyků se pouští poslechový materiál jako je například píseň.

Při poslechovém materiálu využívají počítače k puštění hudby. Studentka z kvarty, která není úplně milovnicí moderních technologií se vyjádřila následovně: *„Moderní technologie jako je počítač využívám, jen když musím. Při covidovém období to bylo docela častým nástrojem k výuce. Nyní počítač využívám, když potřebuji doučování a jsem třeba nemocná, tak je to pro mě jediná volba, abych se mohla něco doučit, když ve škole chybím.“*

- **Jak často jsou studenti doučování**

V některých zemích, jako je Hongkong a Korea, je doučování téměř standardní součástí života každého dítěte. Děti absolvují několik hodin doučování každý den po škole. Přibližme si výrok jedné ze studentek z tercie. *„Na doučování chodím 2x týdně. Na matematiku a na angličtinu. Chodím vždy až po škole v odpoledních někdy až večerních hodinách.“* Doučování u nás sice není tak rozšířené, ale bylo by zajímavé zjistit průměrný počet hodin, které děti doučování týdně navštěvují. Díky mému výzkumu si můžeme na tuto otázku odpovědět. Když na doučování docházejí většinou jednu až dvě hodiny týdně. Doučování probíhá v odpoledních hodinách, když už studentům skončí škola.

- **Jaká látka se probírá na doučování**

Zajímavá otázka zní: *„Probírá se na doučování jen látka, kterou nestihli ve škole probrat, nebo i látka kterou teprve budou studenti probírat?“*. Na tuto otázku známe taky odpověď. Studenti, kteří se připravovali na přijímací zkoušky na gymnázium, tak už v testech z minulých let, setkali s látkou, kterou ještě do páté třídy nedělali. Takže ano, probírají i učivo, které ve škole nebrali. K tomu si dejme názornou ukázkou. Jedna studentka ze sekundy popsala svou přípravu následovně: *„Když jsme měli přípravné kurzy tak jsme samozřejmě probírali učivo navíc, protože nějaké slovní úlohy měli úplně jinou logickou úvahu, než jsme doposud brali. Taková témata se berou až v šestém nebo sedmém ročníku. Když ale docházím na doučování z matiky, tak tam zas probíráme látku, kterou nestihneme ve škole. Napřed určitě nic nepočítáme, jediný co, tak navíc dostávám domů nějaké hlavolamy.“* Tato jasná ukázkou dokonale zodpověděla kladenou otázku.

10.2.4 Výsledky doučování

- **Studijní výsledky díky doučování**

Hodnocení studijní úspěšnosti a jejího možného zlepšení z pohledu studentů vychází z individuálního subjektivního vnímání každého studenta. Nebyla stanovena žádná konkrétní kritéria, která by testovala stupeň zlepšení školního úspěchu.

Studenti, kteří se domnívají, že se jejich studijní výsledky díky doučování zlepšily, mohou mít zaujatý pohled. Bylo by zajímavé položit stejnou otázku učitelům a rodičům a porovnat jejich odpovědi s výroky studentů. Studenti by mohli záměrně tvrdit, že zaznamenali zlepšení, aby se vyhnuli přiznání, že zdroje a čas investovaný do doučování byly zbytečné. Studentka ze sekundy se vyjádřila ke svým studijním výsledkům. *„Já si myslím, že se díky doučování trochu zlepšuji, alespoň mi to tak přijde. Určitě se nezhoršuji maximálně jsem na té úrovni jako, když jsem neměla doučování. Ale to mohu jen těžko říct, protože se látka ve škole rok od roku ztěžuje.“*

- **Kvalita výuky během doučování**

Kvalita výuky je velmi obtížné na popsání. Ale zkusme si to rozdělit na dva případy. Když se jedná o soukromé doučování, kde se vyskytuje jen doučovatel a žák, tak je to velmi intenzivní hodina, zároveň ale nevíme, zda může být tak intenzivní hodina kvalitní. To už pak záleží na doučovatele, jaké má znalosti, a jak je dokáže předat. Oproti tomu doučování ve skupině, jako je na přípravné kurzy, může být náročné na vnímání a dávání pozor na to, co učitel vykládá za látku. Ve skupině žáků je mnoho rušivých elementů, a to zejména ruch ve třídě, když se váš soused stále na něco vyptává, učitel si nemusí povšimnout, že se hlásíte, a že se chcete podělit o nějaký dotaz se třídou atd. Shrnula bych to takto: vždy záleží jakého doučovatele si zvolíme, jaké má zkušenosti, znalosti, jakou má pedagogickou praxi s žáky a zda nám doučující vyhovuje. Student ze sekundy mi přiblížil tento problém. *„Když jsem na svém doučování sám, tak je to velmi intenzivní hodina, protože je všechno pozornost stažena na mě. Chodil jsem také na přípravné kurzy, které byly ve skupince, a to pro mě nebylo úplně moc příjemné, protože jsem se nedokázal plně soustředit na vykládanou látku.“*

- **Jaký je vztah mezi doučováním a zlepšením školního prospěchu dítěte?**

Odpověď na tuto otázku byla poměrně složitá. Z výzkumu pramenilo hned několik zajímavostí. Zaprvé studenti sami na sobě pocítují zlepšení a lepší výkonnost během hodin ve škole díky doučování. Zadruhé studenti, kteří docházejí na doučování za dosažením certifikátu z cizího jazyka, na sobě vidí znatelné zlepšení. Ve výsledku by se tento vztah popsal za velmi kladný. Student ze sekundy měl velmi pozoruhodný postřeh. „*Samozřejmě, že na sobě vidím zlepšení. Už mám díky tomu, že chodím na doučování certifikát.*“

- **Role doučování jako podpora studijních výsledků**

Doučování hraje velkou roli pro studenty, kteří na něj docházejí. „*Cítím na sobě, že při doučování se dokážu uvolnit a nebyť tak napjatá jako ve škole. Když si zvyknu na tento pocit, který neobsahuje stres, tak se do něj dokážu vcítit i během zkoušení při hodině. A tohle uvědomění mi pomůže zvládnout zkoušení.*“ Jak už máme zjištěno v mém výzkumu, tak se studentům zlepšilo jejich sebevědomí a ubylo jim trocha stresu během písemného nebo ústního zkoušení. Díky tomu se pak mohli více zaměřit na svůj výkon, který podávali během testu.

- **Vědí učitelé, že jsou žáci doučováni?**

Tato otázka rozdělila respondenty téměř rovnoměrně. A to na dvě skupiny, ti, kteří mají doučování z cizích jazyků (dochází na doučování, aby docílili vyšší úrovně) a ti co dochází na matematiku (dochází na doučování, z nepochopení látky, udržení si výsledků ve škole, zlepšení se atd.). Výsledky mohou odrážet fakt, že se doučováním „pochlubí“ málokdo. To by znamenalo přiznat, že se dítěti ve škole nedaří, což si málokterý student chce přiznat. Pokud je doučování vnímáno jako doplněk, žáci pravděpodobně tuto skutečnost s menší pravděpodobností zatají. Abychom si tedy zodpověděli kladenou otázku, tak částečně ano, protože studenti, kteří získají certifikát, tak se s ním „pochlubí“ učiteli. A hned k tomu nám řekl něco student ze sekundy: „*Dělám si certifikát na úroveň B2. Samozřejmě až ho budu mít tak ho ukáži své učitelce, protože ve škole se tyhle certifikáty vyvěšují.*“

10.3 Shrnutí výsledků výzkumu

Z analýzy výzkumu vyplývá řada zajímavých informací. A to především jaká je jejich motivace ke studiu, jaké důvody upřednostňují k docházení na doučování, z jakých důvodů studenti chodí na doučování, jaké mají studijní výsledky díky doučování, jak často jsou studenti doučováni a v neposlední řadě jaká látka je probírána na doučování.

Všechny tyto zajímavosti byly zpracovány v mé praktické části a byly znázorněny v tabulkách a grafech.

Z vyhodnocení výzkumného šetření vyplynula zajímavá zjištění o situaci doučování studentů na víceletých gymnáziích. Vzorek respondentů potvrdil, že doučování pro studenty je v České republice běžným a rozšiřujícím se jevem.

Po vyhodnocení výsledků přineslo zjištění pozoruhodné výsledky o doučování na víceletých gymnáziích.

Doučování na víceletých gymnáziích se stává často vyskytovaným jevem, který má vliv na vzdělávání studentů. Podle mého výzkumu je hlavním důvodem pro doučování snaha jak od rodičů, tak i od studentů, aby se jejich známky ve škole zlepšily a dosáhli lepších studijních výsledků. Toto zjištění potvrzuje, že pro úspěšné složení přijímacích zkoušek na víceletá gymnázia je nezbytné se věnovat přípravě, a to nejčastěji formou doučování ať už ve skupinovém doučování nebo v soukromém doučování.

Studenti na gymnáziu také využívali doučování v cizích jazycích, a to v angličtině a v němčině, ale ne však proto, že by něco nechápali, ale proto že se chtěli zlepšovat a mít lepší znalosti v onom jazyce. Což znamená, že se v tomto cizím jazyce i více zdokonalili nad rámec školní výuky. U ostatních žáků ze školy převládalo doučování v českém jazyce a matematice, což bylo hlavně zapříčiněno zejména kvůli přípravě na přijímací zkoušky.

Dalším významným zjištěním považuji následující fakt. Studenti na soukromé doučování nejčastěji docházeli, kvůli rychlému tempu v hodině, nedostatečnému pochopení a seznámení se s nově vykládanou látkou v hodině, příliš mnoho rušivých elementů ve třídě a díky tomu se málo soustředili na vykládané učivo, příliš velká absence v hodinách kvůli nemoci a jako posledním problémem byl nevyhovující pedagog. Díky tomu, že respondenti docházeli na doučování, mohli vše potřebné a důležité dohnat s doučovateli.

Na doučování se cítili komfortně a bezpečně. Doučovatel se jim mnohem více věnoval, protože byl na doučování student sám. Studenti díky doučené látce na doučování pociťovali méně stresu při zkoušení ve škole. Měli i lepší motivaci k samotnému učení a dokonce si ho i oblíbili.

10.3.1 Souhrn výsledků a odpovědí

Hlavní výzkumné otázky přinesly velmi pozitivní zjištění. Z celkového průměru hlavních výzkumných otázek lze říci, že většina respondentů má k doučování velmi kladný vztah.

Na hlavní výzkumné otázky: „Proč na doučování studenti docházeli?“ byly nejčastěji odpovědi: Aby se zdokonalili v předmětech a nedostatečně pochopili ve škole probíranou látku. Na druhou hlavní výzkumnou otázku „V čem respondentovi bylo doučování prospěšné“ byly odpovědi následující: Cítili se uvolněně, díky tomu měli méně stresu a větší sebevědomí a mohli lépe zvládnout zkoušky a testy. Dělali domácí úkoly a připravovali se na písemné zkoušky. Na základě zjištěných odpovědí lze říci, že doučování je velmi důležitou a podstatnou částí vyučování na víceletých gymnáziích.

Na všechny vedlejší výzkumné otázky byly získány poučné a zajímavé informace. Z otázky VVO1: Na jaké předměty nejčastěji docházeli na doučování? Na otázku „na jaké předměty nejčastěji docházeli na doučování“ vyplývá, že studenti nejčastěji docházeli na matematiku. Na základě těchto odpovědí jsem zjistila, že pro studenty je nejnáročnější předmět matematika, neboť vyžaduje logické myšlení, které lze vylepšit pouze neustálým procvičováním matematických a logických úloh. Na další otázku VVO2: Chodili respondenti na kurzy k přijímacím zkouškám? Odpovědi na otázku, jestli studenti chodili na kurzy k přípravným zkouškám je, že si můžeme 100 % odpovědět ano. Z toho vyplývá, že studenti chtěli být vzorně připraveni a docílit lepších výsledků a tím se u nich snížila úroveň stresu z přijímacích zkoušek čímž se pozitivně ovlivní výsledek zkoušek. Otázka VVO3: Jakou formou doučování probíhalo? Doučování probíhalo nejčastěji formou soukromého doučování, když do toho nepočítáme přípravné kurzy. Zjištěním je, že nejefektivnější doučování je soukromé, protože studenti zde mohou pracovat dle vlastních požadavků, ve svém vlastním tempu a nejsou ničím rozptylováni. VVO4: Pokračují dále v doučování? Zda nadále studenti pokračují v doučování je odpovědí, že respondenti ze sekundy, tercie a kvarty pokračují nadále v doučování, avšak někteří studenti z primy nepokračují v letošním roce v žádném doučování. Výsledkem mého výzkumu je fakt, že studenti z primy, kteří v letošním roce nepokračují v doučování, začínají pomalu zjišťovat, že v nadcházejících letech studia doučování bude i pro ně potřebné, aby si udrželi nebo vylepšili studijní prospěch. Ostatní dotázaní studenti z vyšších ročníků (sekunda, tercie a kvarta), dále pokračují v doučování, aby si udrželi studijní výsledky, neboť při výuce není dostatečný prostor pro procvičování nového učiva. Otázka VVO5: Měli doučování placené

nebo zdarma? Na otázku, zda studenti měli doučování placení nebo zdarma se odкрыla finanční stránka soukromého doučování a doučování z jazykových škol. Zjištěním mého výzkumu je, že žáci konstatovali, že pro ně samotné i pro jejich rodiče, přestože je doučování finančně nákladné, je pro další studium doučování důležité až nezbytné. Na otázku VVO6: Měli někdy online doučování? Na otázku, zda měli studenti někdy doučování online odpovídali, že online doučování se zúčastnili během covidové doby. Nyní v něm pokračují jen zřídka kdy. Když potřebují nějakou konzultaci k učivu, protože zrovna měli ve škole velkou absenci. S doučujícím potkají na internetových platformách jako je Skype, Zoom, anebo Teams. Z toho vyplývá informace, že během covidové doby byla jedinou možností, jak se vzdělávat výuka online. A mohli online možnosti využít i k doučování. I přesto díky covidovému období a tím začátku online výuky, někteří studenti z důvodů ušetření času nadále v online doučování pokračují. Studenti, ale raději upřednostňují prezenční kontakt s doučovatelem.

11 DISKUSE

V úvodní části diskuse budu získaná data a výsledky ze skupinových rozhovorů porovnávat s poznatky z relevantních výzkumných studií.

Šťastný (2016) se zabývá problematikou soukromého doučování a jeho vlivu na vzdělávání studentů. Podle Šťastného je důležité dbát na kvalitu doučování a zajistit, aby bylo dostupné pro širší skupinu studentů. Soukromé doučování by nemělo být samostatně dostupné jen pro ty s lepším socioekonomickým zázemím. S tímto názorem se ztotožňuji, ale vzhledem k tomu, že můj výzkum probíhal na soukromém víceletém gymnáziu, kde se platí školné je zřejmé, že žáci pocházejí z vyšších příjmových skupin obyvatelstva. Moje studie se tedy s výrokem od Šťastného neshoduje, protože se domnívám, že výzkum Šťastného je zaměřen na státní neplacené školy. Moje studie naznačuje, že studenti docházející na toto soukromé víceleté gymnázium, kde jsem výzkum prováděla mají už nějaké vyšší socioekonomické zázemí. Proto všichni dotazovaní mají soukromé doučování nebo docházejí do jazykových škol, které nejsou úplně moc levné.

Významný faktor, který může ovlivnit zájem studentů na doučování, je kvalita výuky ve škole. Pokud žáci (a zprostředkovaně jejich rodiče) vnímají kvalitu výuky ve škole jako nízkou, mohou se rozhodnout pro soukromé doučování, kterým kompenzují nedostatečnou kvalitu školní výuky. Tato skutečnost byla potvrzena výzkumem (Kozáková, 2015), který ukázal, že žáci, kteří školní výuku nepovažují za zajímavou, se ve školní výuce moc nenaučí a kteří si myslí, že jejich učitel neumí učit dobře a nedovede je motivovat, častěji využívají soukromé doučování. I v mé studii se ukázalo, že kvalita výuky je důležitým faktorem ovlivňujícím zájem studentů o doučování.

V porovnání s výzkumem Šťastného (2016) lze říci, že jeho výsledky se odlišují od mnou realizované studie. Ve výzkumu V. Šťastného je důraz i na socioekonomické faktory, ale v mém výzkumu se toto téma neobjevuje, tedy ne přímo, a ne ve velkém rozsahu. Studenti využívají placené soukromého doučování. Díky tomu tedy mohu říct, že většina žáků spadá do střední a vyšší třídy, která klade důraz na studijní úspěch. Oba výzkumy zdůrazňují důležitost etických limitů výzkumu a respektování anonymity a citů respondentů.

Z mého výzkumu je naznačováno, že na soukromé doučování docházela většina studentů dobrovolně a ve svém volném čase po škole. Učitelé na víceletém gymnáziu, kde byl výzkum prováděn, pořádali pro uchazeče, kteří mají na tuto školu podané přihlášky,

přípravné skupinové kurzy na přijímací zkoušky. Studie Šťastného (2010) zkoumala faktory ovlivňující přechod žáků 5. tříd na víceletá gymnázia. Důležitým poznatkem mého výzkumu je, že žáci pátých tříd při přechodu na víceleté gymnázium potřebují doučování nad rámec standardní výuky, jelikož na víceletých gymnáziích je požadována vyšší úroveň znalostí, a proto jsou důležité pro přijímací zkoušky a následné studium na víceletém gymnáziu. Z těchto důvodů všichni dotazovaní respondenti v mém výzkumu chodili na přípravné kurzy již v páté třídě základní školy, z čehož vyplývá, že žáci, kteří nechtěli přestoupit na vyšší stupeň vzdělání a zůstávají na základním stupni až do deváté třídy nemají důvod k soukromému doučování.

Motivace pro studenty je velmi klíčová. Můj výzkum naznačuje, že pro studenty na víceletém gymnáziu je motivací podpora zvýšená studijní úspěšnost. Studenti ve škole získávali lepší známky, protože byli dobře připraveni z doučování a díky lepším známkám a dobrému úspěchu ve škole se jim zvedlo sebevědomí a měli tak nejen vyšší motivaci do učení, ale i nižší stresy ze strachu z neúspěchu.

V diskusi článku Terreros (2018) je důležité vyzdvihnout hlavní faktory ovlivňující poptávku po soukromém doučování. Mezi tyto faktory patří akademický výkon studenta, socioekonomický status, zejména vzdělání rodičů a kulturní kapitál rodiny. Studenti využívající soukromé doučování mají za cíl především zlepšit známky z konkrétního předmětu nebo se připravit na přijímací zkoušky. Soukromé doučování nejčastěji využívají studenti, jejichž rodiče mají vyšší vzdělání zejména ti, kteří se hlásí na gymnázia nebo maturitní obory. Moje studie ukazuje velmi shodné faktory spojené se soukromým doučováním. Mezi ně můžeme zařadit úspěšný studijní výkon. Studenti si zlepšují známky z předmětu, na který docházejí na doučování, anebo se také zaměřují na přípravné kurzy. Jeden pozoruhodný fakt se v mé studii neobjevil a to ten, zda rodiče studentů docházejících na doučování mají dosažené vyšší vzdělání či nikoli. Na tento faktor se moje studie nezaměřuje.

11.1 Důležitost ke vztahu k oboru Výchova ke zdraví

Toto téma bakalářské práce jsem si vybrala, abych propojila oba mé studijní obory, a to výchovu ke zdraví a matematiku. Názorně je ukázáno, že studium matematiky je stresující předmět a vyžaduje doučování nad rámec klasické školní docházky. Čímž dochází ke zmírnění stresů, ze zkoušek, testů atd. Zároveň doučování posiluje

sebevědomí studentů a jejich motivaci k dalšímu vzdělávání. Ve studiu výchovy ke zdraví jsem se setkala s těmito tématy jako je motivace, stres a sebevědomí.

Vztah doučování a výchovy ke zdraví je v mé práci možné popsat dvěma způsoby. Prvním způsobem je to, že žáci na doučování na tento předmět nedochází. Hlavním důvodem je, že se tento předmět ve školách příliš nevyučuje. Druhé pohled na vztahu doučování a výchovy ke zdraví je ten, že spolu velmi úzce souvisí skrze pojmy stres, motivace, sebevědomí atd.

Z mého výzkumu pramení, že inspirací do výuky může být hned několik. Jedním takovým poznáním je, jak studenty během doučování motivovat. Dávat jim třeba zábavné úkoly na procvičení nebo hlavolamy. Další inspiraci můžeme čerpat z toho, že studenti, kteří se cítí více připraveni na určitý předmět díky doučování mají méně stresu při testu a větší sebevědomí.

Nejdůležitějším principem, která vyhovuje nejvíce studentům z mého výzkumu se jeví osobní přístup doučujícího k žákovi. Tedy se jedná o soukromé doučování, kde je veškerá pozornost věnována jednomu studentovi.

(Poláková, 2011).

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se snažila popsat fenomén doučování na víceletých gymnáziích. Doučování se rozděluje na soukromé, individuální a skupinové. Všechny tyto skupiny se vyskytly v praktické části mé práce. Data pro můj výzkum jsem získala ze skupinových rozhovorů od žáků z primy, sekundy, tercie a kvarty.

Závěrem tato bakalářská práce přispěla k poznání fenoménu doučování v kontextu víceletých gymnáziích v České republice. Studie zkoumala motivace a strategie studentů při výběru doučování, stejně jako dopad doučování na studijní výsledky a vztah mezi doučováním a školským systémem.

Výzkum potvrdil, že doučování při přípravě na víceletá gymnázia je v České republice běžným a rozšiřujícím se jevem a vzorek respondentů prokázal velmi pozitivní vztah k doučování. Hlavní výzkumné otázky přinesly pozitivní zjištění, která naznačují, že doučování je cenným nástrojem pro zlepšení studijních výsledků a dosažení osobních cílů.

Studie také zdůraznila důležitost zohlednění individuálních potřeb a cílů studentů při výběru typu doučování.

Troufám si proto konstatovat, že jsem dosáhla všech cílů, které jsem si na začátku své práce stanovila. Mezi mé cíle patřilo popsat doučování na víceletých gymnáziích. Proč a v čem studentům doučování pomáhá, ať už je soukromé nebo skupinové.

Nejčastěji doučovaným předmětem byla matematika, studenti na doučování docházeli, kvůli zlepšení se ve škole a doprobrání nové látky. Díky doučování měli ve škole studenti méně stresu a také větší sebevědomí. Doučování jim ukázalo, že díky dostatečné přípravě na test se dokázali zbavit pocitu strachu, nervozity a špatné známky. Doučování jim také umožnilo získat lepší motivaci k samotnému učení.

Závěrem lze říci, že tato bakalářská práce poskytla cenné poznatky o fenoménu doučování pro studenty středních škol v České republice a přispěla k pochopení motivací, strategií a dopadů doučování. Výsledky této studie lze využít k informování a zkvalitnění praxe doučování a podpoře školního úspěchu a osobního rozvoje studentů.

12 SEZNAM LITERATURY

12.1 Knižní a internetové zdroje

BLAHUTKOVÁ, CHARVÁT, Marie, Michal. Stres ve škole. Škola a zdraví 21, 2009, Aktuální otázky výchovy ke zdraví [online]. 2009 [cit. 2024-04-07]. Dostupné z: https://www.ped.muni.cz/z21/knihy/2009/28/28/texty/aktualni_cze_clanky/8_blahutkova_charvat.pdf

BRAY, M. & SILOVA, I. (2006). The Private Tutoring Phenomenon: International Patterns and Perspectives. In Silova, I., Büdien_e, V. & Bray, M. (Eds.). Education in a hidden market-place: Monitoring of private tutoring. Overview and country reports (27{40). New York: Open Society Institute

BRAY, M. (2003). Adverse effects of private supplementary tutoring: Dimensions, implications and government responses. Paris: International Institute for Educational Planning. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001330/133039e.pdf>

BRAY, M. (2007) The Shadow Education System: Private Tutoring and its Implications for Planners. (Second edition) Paris: International Institute for Educational Plannig

ČÁP, J., & MAREŠ, J. (2007). Psychologie pro učitele (Vyd. 2.). Praha: Portál

ČÁP, Jan. Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy. Praha: ISV, 1996. ISBN 80-8586- 615-3

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. Psychologický slovník. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1

HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. Psychologický slovník, 2, vydání, Praha 8, Portál, s. r. o., 2000. ISBN 80-7178-7303-X

HAUSER, R. M., TSAI, S. L., & SEWELL, W. H. (1983). A Model of Stratification with Response Error in Social and Psychological Variables. Sociology of Education, 56(1)

HÖSCHLOVÁ, M. (2012), Rozsah a příčiny doučování na prvním stupni ZŠ

CHMELAŘOVÁ, E. (2009). Výukové metody a možnosti využití moderních informačních technologií na SŠ chovu koní v Kladrubech n. Labem

CHRAMOSTOVÁ, Blanka. (2014). Rozsah a příčiny doučování v české primární škole, (Diplomová práce). Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120151340/str.63>

KONDÁŠ, O.: Tréma – strach zo skúšky. SPN, Bratislava 1979

KOZÁKOVÁ, Lucie. Odklad povinné školní docházky v kontextu výsledků ve vybraných testech školní zralosti. Olomouc, 2015. Bakalářská diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci

KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie zdraví. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. 279 s. ISBN 80-7178-774-4

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak zvládat stres. Praha: Grada, 1994. 190 s. ISBN 80-7169-121-6. str. 123-125

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Psychologie zdraví. Vyd. 3. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-568-4

KYRIACOU, Chris. Řešení výchovných problémů ve škole. Praha: Portál, 2005. 151 s. ISBN 80-7178-945-3

LÁNSKÁ, Kateřina. Doučování má spoustu pozitiv pro jednotlivce. Z pohledu školy nebo vzdělávací politiky už tak bezproblémové není, říká výzkumník [online]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/doucovani-ma-spoustu-pozitiv-pro-jednotlivce-z-pohledu-skoly-nebo-vzdelavaci-politiky-uz-tak-bezproblemove-neni-rika-vyzkumnik/>

MATĚJŮ, P.; STRAKOVÁ, J. Role rodiny a školy v reprodukci vzdělanostních nerovností. Sociologický pohled na úlohu víceletých gymnázií ve světle výzkumů PISA 2000. Sociologický časopis, 2003b, roč. 39, č. 5

MATĚJŮ, P.; STRAKOVÁ, J. Role víceletých gymnázií v reprodukci vzdělanostních nerovností. In Vyšší vzdělání jen pro elitu? Rozsah a zdroje nerovností v přístupu k vyššímu vzdělání v České republice. Praha: ISEA, 2003a

MICHALOVÁ, Z. Specifické poruchy učení na druhém stupni ZS a na školách středních. Havlíčkův Brod: Tobiáš, 2001. ISBN 80-7311-000-8

MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4

NAKONEČNÝ, M. (2003). Úvod do psychologie. Praha: Academia

NAKONEČNÝ, M. (2012). Emoce. 1. Praha: Triton, 2012. 9788073876142

NOVOTNÁ, G. (2018). Soukromé doučování (nejen) matematiky. Učitel matematiky, 26(3)

- PATTON, Michael Quinn. *Qualitative Research and Evaluation Methods*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2002. 598 s. ISBN 0-7619-1971-6
- PELIKÁN, J. (1998). *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Karolinum
- PETREJE, Monika. *Zdravé sebevědomí*. [online]. 2013. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: http://www.mamaaja.cz/ActiveWeb/Article/2676/zdrave_sebevedomi.html
- PETRŤKOVÁ, A. (2006). *Psychologie učení a vzdělávání dospělých*. Olomouc: Hanex
- POLÁKOVÁ, Martina. *Analýza začlenění vzdělávacího oboru výchova ke zdraví do výuky na středních školách v Olomouckém kraji*. Olomouc, 2011
- PRŮCHA, Jan. (1998). *Pedagogický slovník. 2., rozšířené a přepracované vyd.* vyd. Praha: Portál 328 s ISBN 80-7178-252-1
- PRŮCHA, Jan. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN ISBN 80-7178-772-8
- SEDLÁČKOVÁ, Daniela. *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2685-4
- SLAVÍK, R. (2020). *Testová úzkost v kontextu maturitní zkoušky*
- ŠEBESTOVÁ, Lenka a Ivana DVOŘÁKOVÁ. *Doučování jako individuální podpora dítěte v procesu vzdělávání* [online]. Charita Frýdek-Místek, 2019 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://charitafm.cz/res/archive/005/000579.pdf>
- ŠEĐOVÁ, K., & ŠVARŤÍČEK, R. (2013). *Jak psát kvalitativně orientované výzkumné studie. Kvalita v kvalitativním výzkumu. Pedagogická orientace, 23(4), 478–510.* <https://doi.org/10.5817/PedOr2013-4-478>
- ŠŤASTNÝ, V. (2016). *Klíčová témata a metody ve výzkumu soukromého doučování. Orbis scholae, 10(1)*
- ŠŤASTNÝ, V., CHVÁL, M., WALTEROVÁ, E. (2021) *School Partnerships with Private Tutoring Providers: Weighing the Risks and Benefits by Czech School Principals. Leadership and Policy in Schools*
- TERREROS, Barbora. *Soukromé doučování z pohledu žáků české základní školy. Výsledky výzkumu žáků 9. tříd základních škol Středočeského a Ústeckého kraje* [online]. Praha, 2018 [cit. 2024-04-14]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/333751617_Private_tutoring_from_the_point_of

[view of pupils in Czech elementary school The results of the research of pupils in the 9th grade of elementary schools in the Central Bohemian and Usti and Labe m_Reg](#)

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., A KOL.: Pedagogika pro učitele. Praha, Grada Publishing 2007. ISBN 978-80-247-1734-0

VITÁSKOVÁ, K. Specifické poruchy učení pro výchovné pracovníky. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, 49 s. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1216-0

Vláda ČR. Státní informační politika – využití informačních technologií ve vzdělávání. Vláda ČR, © 2009-2021b. [online]. [cit. 2022-02-10]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/statni-informacni-politika---cesta-k-informacni-spolecnosti---priloha-ii--2091/#>

VYMĚTAL, Jan, 2000. Speciální psychoterapie: (úzkost a strach). Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 481 s. ISBN 80-861-2315-4

ZHAN, S., BRAY, M., WANG, D., LYKINS, C., & KWO, O. (2013). The Effectiveness of Private Tutoring: Students' Perceptions in Comparison with Mainstream Schooling in Hong Kong. *Asia Pacific Education Review*, 14(4), 495-509. Dostupné z: <http://ezproxy.muni.cz/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,cookie,uid&db=eric&AN=EJ1040369&lang=cs&site=edslive&scope=site>

ZHANG, E., LIU, Y. (2022) Effects of private tutoring intervention on students' academic achievement: A systematic review based on a three-level meta-analysis model and robust variance estimation method, *International Journal of Educational Research*

ZHANG, W., BRAY, M. (2020) Comparative research on shadow education: Achievements, challenges, and the agenda ahead. *European Journal of Education, research, development and policy*

ZOUNEK, Jiří, 2009. E-Learning – jedna z podob učení v moderní společnosti. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5123-2

ZUZAŇÁK, Vojtěch, (2009). Stres a jeho zvládnání

13 PŘÍLOHY

13.1 Otázky k rozhovorům

Demografické otázky:

1. Kolik je respondentův věk?
2. Muž/žena?
3. Do jaké třídy chodí?
4. Jak dlouho využíval/a doučování? (trvá, skončilo)

Zkušenosti s doučováním:

1. Jaké jsou tvé dosavadní zkušenosti s doučováním?
2. Řekni mi o tom něco víc?

Motivace k doučování:

1. Proč chodí na doučování? – příprava na přijímačky, dozvědět se něco navíc
2. Zlepšují se ve škole, nebo se jen udržují ve formě?
3. Kvůli čemu chodí na doučování? – známky, rodiče, škola
4. Chodím tam dobrovolně?
5. Co mi doučování přináší? (znalosti, lepší přípravu – méně stresu, možnost postupovat svým tempem...?)

Praktické aspekty doučování:

1. Jak často chodili/chodí na doučování?
2. Chodí pravidelně/nepřavidelně?
3. Mají doučování za peníze nebo zdarma?
4. Mají ho online nebo někam docházejí?
5. Typ doučování – učitel – žák, učitel – skupina, spolužák – spolužák? Byl doučovatel můj učitel ze školy?
6. Kde doučování probíhalo – ve škole, doma?
7. Doučovali je někdy rodiče?

Průběh doučování:

1. Když doučování měli jen na přijímačky z 5. třídy, chtějí na doučování stále docházet?
2. Měli během covidu nějaké doučování?

Využívané metody:

1. Co na doučování dělají – vysvětlení nové látky, procvičení, dělání domácích úkolů?
2. Jaké metody jsou využívány, jak vypadá typické setkání?
3. Proč v doučování nepokračuješ?

13.2 Udělení souhlasu**Udělení souhlasu**

Tímto uděluji souhlas své dcery/syna:
k rozhovoru a jeho nahrávání, který bude použit pro zpracování bakalářské práce. Studentky pedagogické fakulty UK Michaely Míkové.

Datum:

Podpis:

13.3 Přepis výzkumu z kvarty

Záznam byl uskutečněn 7.3.2024 na skupině 3 studentů z kvarty. Rozhovor byl nahráván v místnosti, kde jsme nebyli ničím rušeni.

Záznam 7.3.2024 – kvarta skupinově po 3

Demografické otázky:

1. Kolik je respondentův věk? -> M: Je mi 16 let. Ž1: Je mi 15 let. Ž2: Je mi taky 15 let.
2. Muž/žena? -> M: Jsem muž. Ž1: Jsem žena. Ž2: Taky jsem žena.
3. Do jaké třídy chodí? -> M: Do kvarty. Ž1: Taky. Ž2: Taky do kvarty.
4. Jak dlouho využíval/a doučování? (trvá, skončilo) -> M: chodil jsem na přípravu na přijímačky sem a trvalo to půl roku. Chodil jsem na češtinu a na matiku. Pak jsem ještě chodil na přípravu rok na přijímačky, docházel jsem k učitelům domu a připravoval se na matiku a na češtinu. Ž1: Chodila jsem na doučování od 4. třídy a stále doučování trvá – matika, příležitostně čeština. To je navíc, ale taky jsem sem chodila na kurzy. Ž2: Já jsem chodila jen sem, ten půl rok.

Zkušenosti s doučováním:

1. Jaké jsou tvé dosavadní zkušenosti s doučováním? -> M: Doučování jsem měl na matiku a češtinu, taky i skupinově, protože kvůli těm kurzům tady. Ale když to tak vezmu tak mám vlastně i jeden na jednoho, protože chodím ještě do jazykovky. Ž1: Já to měla taky skupinově kvůli těm přípravným kurzům, a jinak to mám jen teď už soukromě s mojí učitelkou. Ž2: Já jako taky měla to skupinový a teď teda občas mám taky soukro doučko.
2. Řekni mi o tom něco víc? -> M: Měl jsem doučko ve skupině, a i jsem chodil k učitelům dom. Ž1: Měla jsem toho víc – jak učitelé na doučování, tak i rodiče doma, vždycky jsem to měla jako jen my, ne ve skupině. M: No jo my víme, že jsi chytrá. Ž2: Já chodím jen už na matiku, češtinu nepotřebuju.

Motivace k doučování:

1. Proč chodí na doučování? – příprava na přijímačky, dozvědět se něco navíc -> M: No tak já jsem se hlavně chtěl dostat na tuhle školu, mám tu staršího brácha. Takže proto jsem chodil na ty kurzy. Ž1: Docházela jsem ještě navíc doučování, protože jsem si chtěla upevnit znalosti a dozvědět se něco navíc. Chodím k mojí paní

- učitelce ze základky domů. Ž2: Tak já tu mám taky bráchu, takže jo chtěla jsem se hlavně kvůli němu, ale jako i kvůli sobě, když to tak vezmu.
2. Zlepšují se ve škole, nebo se jen udržují ve formě? -> M: Udržuju se, jako jo nechci mít blbí známky a asi ani našim by se to nelíbilo, prostě mi stačí ty dvojky a když mám jedničku tak je to vážně boží. Ž1: Zlepšuji se a dozvídám se i něco navíc. Ž2: Udržuju se, nechci mít třeba 5 nebo 4. Protože jako vim, že by rodiče asi dost nadávali, jako možná asi i kvůli sobě chodím na tu matiku, ale hlavně kvůli rodičům. Protože když domu přinesu špatnou známku tak mám nějaké zákazy.
 3. Kvůli čemu chodí na doučování? – známky, rodiče, škola -> M: Chodím i kvůli rodičům, i kvůli sobě abych měl dobré známky, tak pro jistotu chodím na přípravu. Ž1: Chci mít dobré známky, na doučování na přijímačky chodím kvůli sobě. Ž2: Chodím jak kvůli sobě, tak i kvůli rodičům, aby neměli pořád nějaký připomínky na moje známky. Jako jo na přijímačky jsem chodila kvůli sobě, nechtěla jsem být už na základce.
 4. Chodím tam dobrovolně? -> M: Jasně. Ž1: Ano. Ž2: No jako jo i ne, ale teda spíš jo.
 5. Co mi doučování přináší? (znalosti, lepší přípravu – méně stresu, možnost postupovat svým tempem...? -> M: Mě lepší pochopení učiva a díky tomu mohou pak být ve škole aktivní, mohou pracovat ve svém tempu, procvičovat látku na test, opakovat a dělat úkoly ze školy, a protože se cítím díky tomu jako borec, že to vim tak mám i lepší komunikaci s učitelem. Ž1: Tak vlastně on už to shrnul, já to mám dost stejně. Taky líp pochopím učivo, protože tam na to mám klid a můžu se na něco zeptat co nechápu, jako když ve škole jedeme moc rychle a nestihneme probrat látku, no tak mi to ta moje učitelka vysvětlí. Ona je vážně moc fajn a milá, díky tomu mě to učení baví. Tak třeba na konci hodiny, když nám zbyde čas tak mi dá nějaký logický hádanky domů, abych si to vyřešila. Na to se vždycky moc těším. Ž2: Jo, já s nima souhlasím. Taky mám dobrý známky. A je fakt, že ve škole všechno úplně moc dobře nepochopim, no tak máme tohohle učitele, ten pro mě není moc fajn. Takže na doučku je to lepší, a hlavně se můžeme třeba i k nějakému příkladu vrátit. Takže za mě super pohoda.

Praktické aspekty doučování:

1. Jak často chodili/chodí na doučování? -> M: Tak já chodim docela pravidelně 2x do týdne. Na matiku a do jazykovky. Chci si udělat certifikát na rodilýho mluvčího.

- Ž1: Já chodím vždycky pátky k tý mojí učitelce domů, no ale když máme psát ve škole nějaký důležitý test, jako je třeba čtvrdletka, tak k ní jdu i 2x do týdne, anebo si to dáme i online. Protože já moc časově nestíhám, chodím i do hudebky a na tancování. Ž2: No tak já chodím jen 1x v týdně, ale jak říkala tady spolužačka, tak když něco píšeme, tak máme víckrát to doučko.
2. Chodí pravidelně/nepravidelně? -> M: Ano, do jazykovky na němčinu 1x v týdně, tak i na matiku. Ž1: Ano, chodím pravidelně mám to 1x v týdně u učitelky doma, online to mám třeba taky 1x do týdne, záleží, jak moc to potřebuji. Ž2: Docházím také pravidelně na matiku a vlastně já zapoměla chodím i na ájnu. Mě to hned nedošlo, protože chodím už od školky, tak to mám takový automatický.
3. Mají doučování za peníze nebo zdarma? -> M: No jasně že za prachy. Ty jazykovky jsou drahý! Ž1: Za peníze tak okolo 400 Kč za hodinu, jen od rodičů jsem to měla zadarmo během covidu. Ž2: No taky za peníze, to dá rozum, když chodím na matiku tak je to levnější taky tak nějak 450 za 60 minut. Ale v jazykovce je to vážně drahý.
4. Mají ho online nebo někam docházejí? -> M: Já to mám jen že nějak docházím. Ž1: Já mám obojí jak online, tak i docházím k učitelce domů, online je pro mě lepší, protože ušetří za dojíždění a i čas, když mám tolik kroužků je to těžký někdy najít čas. Ž2: Já jen docházím, jako za covidu jsem měla nějaký online doučko, z jazykovky to docela pravidelně dělali, ale to byla docela nuda, nemohla jsem se pořádně soustředit.
5. Typ doučování – učitel – žák, učitel – skupina, spolužák – spolužák? Byl doučovatel můj učitel ze školy? -> M: Tak chodil i chodím stále do skupinového doučování, tady to bylo kvůli těm kurzům a do jazykovky chodím do skupiny. Ale jinak chodím i na tu matiku a tam jsem sám. Ž2: Taky jsem chodila do skupiny, protože byl ten kurz na přijímačky tak postaven, ale jinak chodím sama k tý mojí učitelce. Ž2: Jo skupinově, no jasně jak říkají, taky kvůli těm kurzům.
6. Kde doučování probíhalo – ve škole, doma? -> M: To skupinový tady ve škole. Ale jinak chodím do jazykovek. Ž1: Ve škole ale docházím právě i domů, anebo to mám doma, když to máme zrovna online. Ž2: Ve škole ty kurzy jinak jazykovky a matiku na tu docházím.
7. Doučovali je někdy rodiče? -> M: Jako během covidu, když jsem něco potřeboval, ale jinak ne. Bylo to hrozný, pořád mě peskovali, že jsem něco nevěděl, tak už

za nima radši nechodím. Ž1: Ano, během covidu, s mamkou jsem dělala matiku a bylo to docela fajn. Ž2: Ne.

Průběh doučování:

1. Když doučování měli jen na přijímačky z 5. třídy, chtějí na doučování stále docházet? -> M: No mám pořád doučko, vždyť chodím do jazykovky. Ž1: Ano, stále mám doučování matematiky. Ž2: Taky chodím do jazykovky a občas mám tu matiku.
2. Měli během covidu nějaké doučování? -> M: Jo, tak to měl snad každý, vždyť i výuky byli přes počítač. Ž1: Ano, s tou mojí učitelkou. Ž2: Jo, taky. Jak říkaj.

Využívané metody:

1. Co na doučování dělají – vysvětlení nové látky, procvičení, dělání domácích úkolů? -> M: Tak v jazykovce jedeme hodně napřed, protože chci ten certifikát. Jako jo, dostáváme nějaký úkoly, posloucháme rozhovory a doplňujeme do cvičení, ale tak to je jasný. Ž1: Hlavně procvičení toho, co ve škole probíráme, počítání příkladů z učebnice, dělání úkolů a příprava na test, tohle všechno. Jak už jsem říkala něco navíc je to, že mi ta učitelka dá nějaký ty zábavný logický hádanky/ úkoly na doma. Ono docela těch 60 min rychle uběhne. Tak když píšeme vážně něco důležitého tak si tu látku na doučování rozdělíme a potkáme se právě třeba víckrát za týden, ať už je tak jdu nebo online. Ž2: Tak taky jak říkal spolužák, v tý jazykovce dělám to samý. No a na matice dělám třeba příklady, který nestihneme ve škole, znovu projdeme látku a tak.
2. Jaké metody jsou využívány, jak vypadá typické setkání? -> M: Když chodím na němčinu, tak to mám ve skupince, ze začátku probíráme teorii (časy, fráze...) pak procvičuju slovíčka z minulé hodiny a pak konverzujeme na nějaké téma, čtem články z učebnic, posloucháme různé songy a doplňuju chybějící slova do textu. To mě vážně baví, protože si řekneme, od koho chceme třeba tu písničku. Ž1: Většinou trvá 60 min, na začátku si řeknem, co budeme probírat – procvičení, nová látka, úkoly... vše si vysvětlí na jednom nebo dvou příkladech a pak se snažím nahlas počítat a říkat u toho co přesně dělám za úpravy – učitelka mi to případně opravuje a komentuje.
3. Proč v doučování nepokračuješ? -> M: Já pokračuju. Ž1: Já taky. Ž2: No já taky.

14 Seznam obrázků

Obrázek číslo 1: Spielbergerův model úzkosti

15 Seznam tabulek

Tabulka číslo 1: Charakterizuje respondenty dle pohlaví, věku, třídy a četnosti

Tabulka číslo 2: Hlavní výzkumné otázky

Tabulka číslo 3: Proč látku ve škole studenti nepochopili?

Tabulka číslo 4: Co pro studenty bylo na učení zábavné?

16 Seznam grafů

Graf číslo 1: Pořadí důvodů k doučování

Graf číslo 2: Problémy, díky kterým studenti chodili na doučování

Graf číslo 3: Zastoupení žáků v jednotlivých předmětech